

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 25. november 1960

Štev. 48 (967)

Ob prijateljskem obisku

Od včeraj naprej se nahaja državni sekretar za zunanje zadeve FLR Jugoslavije Koča Popovič na tridnevem prijateljskem obisku na Dunaju. S tem obiskom Popovič vrača obisk avstrijskega zunanjega ministra dr. Bruna Kreiskega v marcu tega leta v Beogradu.

Gre torej praktično za nadaljevanje razgovorov v Beogradu, za ponovno skupno presojo obe strani zadevajočih in splošnih mednarodnih problemov, za preverbo izvajanja tedaj sklenjenih medsebojnih gospodarskih, kulturnih in političnih odnosov, za poskus rešitve tedaj nerешenih, med obema sosedomma še odprtih vprašanj, za preverbo možnosti še večje utrditve in razširitve medsebojnega sodelovanja in dobrososedskih odnosov.

Dosedanji rezultati razgovorov so na splošno zadovoljivi. Do tedaj komaj zaznavni in hladni kontakti med sosednjima državama so postali živahniji, medsebojno trgovanje se je pomnožilo, spet se vrši — sicer redko, a vendar — kulturna in športna izmenjava; v smislu v Beogradu podpisane konzularne konvencije je naša država odprla v Ljubljani generalni konzulat in vedno bolj se razvija maloobsejni promet, ki bo z izgotovitvijo Ljubljanskega predora prihodnje leto dobil še vse večji pomen.

Med te pozitivne postavke v bilanci razvoja medsebojnih odnosov spada ne nazadnje tudi še zadržanje FLR Jugoslavije pred Združenimi narodi v vprašanju Južne Tirolske, ko je najprej v političnem odboru podprla stališče Avstrije, da gre pri manjšinskih vprašanjih za politična vprašanja, ki spadajo pred najvišji mednarodni forum, in potem v Generalni skupščini OZN, kjer je splošno poudarila pravice manjšin in obstoja in vsestranskega razvoja ter do njihove zaščite in posebno omenila, da velja to seveda tudi za slovensko in hrvaško manjšino v Avstriji.

To stališče FLR Jugoslavije je le dosledno izvajanje njenih načel o manjšinski politiki, kakršna so bila izražena tudi v beograjskem komuniqueju, kjer je Jugoslavija izrecno poudarila posebni pomen, ki ga prisoja pravični ureditvi problema slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, da bi bil zagotovljen njun etnični značaj in neoviran nacionalni razvoj v skladu z obveznostmi državne pogodbe in z mednarodnimi merili. Avstrija pa je tedaj izjavila, da si prizadeva konsolidirati položaj omenjenih manjšin v duhu načel avstrijske ustave in v smislu člena 7 državne pogodbe.

Nas koroške Slovence razumljivo zanima zlasti razvoj vprašanja naše manjšine v smislu načel, ki so bila izjavljena v Beogradu. Bilanca rezultatov v tem vprašanju na žalost ni tako zadovoljiva. Razumemo sicer, da v osmih mesecih ni mogoče rešiti vprašanj, ki čakajo na rešitev pet let od podpisa državne pogodbe, petnajst let od zloma nacizma in 40 let od plebiscita! Vsekakor pa bi bilo z malo več dobre volje moč tudi v tej smeri nekaj več ukreniti. Avstrija je s svojim močnim korakom pred OZN v prid Južne Tirolske vendar pokazala, da so ni problemi manjšin znani in bi človek pričakoval, da bi s svoje strani v svoji državi manjšinam dala pravice, ki jih terja za svojo manjšino v Italiji. Dejstvo, da tega tudi v tem času ni storila, kaže, da ni ravno preveč dobre volje in še manj resne pripravljenosti za reševanje tudi tega problema, to se pravi, za konsolidacijo položaja manjšin. Iz te psihoze izvira tudi vedno pogostejši glasovi po »ugotavljanju manjšine«, ki konec konca ne pomeni nič drugega kot umik pred potrebnim reševanjem.

Zunanji minister dr. Kreisky je takoj ob prevzemu ministrstva vsekakor pokazal gotovo razumevanje tudi za naše vprašanje in so njegovi dosedanji razgovori z manjšino brez dvoma svetla točka v našem dosedanjem prizadevanju, da bi vladi tolmačili naše poglede in naše stališče. Vendar razgovori sami problema ne rešijo, zlasti ne, če se v praktičnem izvajanju gre mimo predlogov prizadete manjšine. H temu je še izkušnja z dosedanjimi zakoni pokazala, da drobtinčarsko in atomizirano reševanje posameznih problemov ni v korist manjšine ampak v njeno škodo.

Koroški Slovenci zlasti v luči beograjskega komuniqueja o pomenu manjšinskega vprašanja zato posebno pristržno pozdravljamo visokega gosta iz sosedne države, v kateri živi tudi naše matično ljudstvo. Prepričani smo namreč, da bo Jugoslavija tudi to pot pokazala svo-

Jugoslovanski zunanji minister v Avstriji:

V znamenju dobrih odnosov med sosednjima državama Avstrijo in Jugoslavijo

Včeraj je prispel na tridnevni uradni obisk Avstriji državni sekretar za zunanje zadeve FLR Jugoslavije Koča Popovič, ki s tem vrača obisk avstrijskega zunanjega ministra dr. Bruna Kreiskega letos marca v Jugoslaviji.

Program bivanja jugoslovanske vladne delegacije na Dunaju je precej obširen. Za prvi dan so bili predvideni običajni obiski pri zveznem prezidentu ter posameznih članov vlade, zvečer pa obisk v državni operi. Danes so na sporedu avstrijsko-jugoslovanski razgovori zlasti o političnih problemih, medtem ko bosta delegaciji jutri obravnavali v glavnem vprašanja, ki se nanašajo

darske obveznosti, ki jih je prevzela z državnim pogodbo, »zato je gonja, ki se že nekaj časa vodi v nekaterih avstrijskih listih proti izpolnitvi naših obveznosti, nekoristna in nam ni v čast«.

Posebej je »Arbeiter-Zeitung« poudarila, da igra v odnosih med Jugoslavijo in Avstrijo važno vlogo vprašanje manjšin v Avstriji in je v interesu Avstrije, da skrbi, da bodo manjšine zadovoljne. Avstrija želi — je pisal list — doseči pri mednarodni javnosti razumevanje za svoje stališče v zvezi z vprašanjem Južne Tirolske, »toda kako moramo to doseči, če ne damo koroškimi Slovincem vsega, kar jim pripada, prav tako

Beograjska »Politika« je v zvezi z obiskom Popoviča na Dunaju zapisala, da je bil po obisku Kreiskega sicer dosežen precejšen napredek v medsebojnem sodelovanju med Avstrijo in Jugoslavijo, toda kljub izboljšanju odnosov so ostala še nerešena vprašanja, med katerimi je najvažnejše vprašanje jugoslovanske manjšine v Avstriji.

Tik pred začetkom obiska sta podala načelne izjave o odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo tudi oba zunanja ministra. Minister dr. Kreisky je naglasil, da je treba odprta vprašanja med sosednjima državama reševati v duhu medsebojnega razumevanja, državni sekretar Popovič pa je poudaril, da so bili z vzpostavitvijo neposrednih razgovorov med odgovornimi vladnimi člani in mestli ter zastopniki slovenske manjšine na Koroškem ustvarjeni bolj ugodni pogoji za reševanje odprtih vprašanj.

Italijansko sodišče krši ustavo:

Pripadnikom slovenske manjšine v Italiji

odrekaje pravico do uporabe slovenščine pred sodišči

Tržaško sodišče je pred nedavnim zavnilo zahtevo slovenskega obtoženca po slovenskem prevodu tožbe z utemeljitvijo, da je taka zahteva nesprejemljiva. Hkrati je sodišče odklonilo kot neutemeljeno tudi zahtevo po ugotovitvi protiustavnosti člena 122 zakona o civilnem pravdnem postopku, ki prepoveduje na sodišču uporabo katerega koli drugega jezika kot italijanskega.

S tem je italijansko sodišče očitno kršilo določila italijanske ustave, katere zagotavlja enakopravnost in zaščito narodnih manjšin, torej tudi njihovih jezikovnih pravic. Poleg tega pa je sklep sodišča tudi v protislovju s členom 5 posebnega statuta londonskega sporazuma, ki vsebuje določila o manjšinski zaščiti in ki daje manjšinam posebne pravice tudi glede uporabe njihovega jezika pred uradi in sodišči.

Svojo zahtevo po priznanju pravice do slovenskega prevoda tožbe je obtoženec odnošno njegov pravni zastopnik utemeljil s tem, da izvira člen 122, po katerem je pred italijanskimi sodišči dopuščen le italijanski jezik, še iz predvojnne državne ustave in je kot ostanek premagane in preživle fašistične ideologije v nasprotju z novo ustavo italijanske republike.

na odnose med obema državama. Ob tej priložnosti bodo razgovarjali tudi o vprašanju manjšin v Avstriji. Zunanji minister dr. Kreisky priredi danes zvečer sprejem na čast državnega sekretarja Koče Popoviča, jutri zvečer pa priredi sprejem jugoslovanski veleposlanik na Dunaju Ivo Sarajčić. Za jutri je predvidena tudi tiskovna konferenca, na kateri bo Popovič zavzel stališče k posameznim problemom in odgovarjal na vprašanja novinarjev. Jugoslovanska delegacija bo odpotovala v noči od 26. na 27. november.

V zvezi z obiskom državnega sekretarja Popoviča je avstrijski tisk že nekaj dni prej obširno pisal o odnosih med obema državama in poudarjal zlasti tiste probleme, ki bodo predvidoma glavni predmet medsebojnih razgovorov. Posamezni listi so ugotovili, da je že obisk avstrijskega zunanjega ministra dr. Kreiskega Jugoslaviji prispel k izboljšanju odnosov med obema deželama, obisk jugoslovanskega državnega sekretarja Popoviča pa bo te odnose še nadalje utrdil. Glavno glasilo SPO »Arbeiter-Zeitung« je izrazila zadovoljstvo, da so se avstrijsko-jugoslovanski odnosi zadnje čase izboljšali ter je izrazila mnenje, da bi morala Avstrija izpolniti vse svoje gospo-

kot Južnim Tirolcem, čeprav so oni v drugačnem položaju«. Prav tako je o manjšinskih problemih pisala tudi neodvisna »Die Presse«, katere beograjski dopisnik je skušal tolmačiti stališče Jugoslavije v vprašanju manjšin v Avstriji in je ugotovil, da je manjšinsko ozemlje na Koroškem znano in bi ponovno glasovanje po jugoslovanskem mnenju pomenilo le zlobno zapravljanje časa, medtem ko je bistvo jugoslovanskih želja v tej zvezi ohranitev etničnega značaja slovenske manjšine.

Državnozborske volitve na Japonskem

Pri državnozborskih volitvah na Japonskem zadnje nedeljo je sicer zmagala liberalno-demokratska stranka, ki je dobila 22,7 milijona glasov ali 57,56 %, vendar opazovalci ugotavljajo, da kljub konservativni zmagi napredne sile na Japonskem še pri nobenih volitvah niso dosegle tako lepega uspeha kot tokrat. Socialistična, socialdemokratska in komunistična stranka so dobile skupno nad 15 milijonov glasov, to je 39 odstotkov.

Zato pričakujejo, da bo prišlo zdaj še do nadaljnje zaostritve odnosov med konservativnimi in naprednimi silami Japonske.

je posebno zanimanje za položaj slovenske in hrvaške manjšine. Pri tem se zavedamo važnosti dobrososedskih odnosov in smo vedno pripravljene, da kot manjšina igramo vlogo mostu, ki povezuje in združuje sosedni državi in njune narode.

Zavedamo se tudi, da dobro sosedstvo terja od obeh strani kompromis. Le-ti pa so nemogčli, kjer gre za življenje in obstoj manjšine. Ugotavljanje manjšine kot pogoj za priznanje pravic in sredstvo za reševanje člena 7 pomeni zlasti v koroških razmerah pogubonosni poseg v življenje in obstoj naše manjšine, ki se mora že stoletje boriti za svoje osnovne pravice. V tej zve-

zi opozarjamo le na to najbolj kožljivo vprašanje, ker nočemo, da bi frmasno vztrajanje na ugotavljanju manjšine v kratkem dovedlo do novih motenj v dobrososedskih odnosih med našo republiko in FLR Jugoslavijo, ki se — kakor izkušnje kažejo — od beograjskega obiska vedno bolj utrjujejo v obojestransko korist in se bodo po tem prijateljskem obisku državnega sekretarja za zunanje zadeve FLR Popoviča brez dvoma še bolj razvijali. Iskreno želimo, da tudi v korist slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji s tako ureditvijo manjšinskega vprašanja, ki bi zagotovila njun etnični obstoj in neoviran nacionalni razvoj!

15 let FLR Jugoslavije

Prihodnji teden v torek bodo jugoslovanski narodi slavili svoj največji državni praznik v znamenju 15-letnice ustanovitve svoje svobodne, neodvisne in socialistične domovine. Dne 29. novembra 1945 je jugoslovanska zakonodajna skupščina proglasila Jugoslavijo za federativno ljudsko republiko in s tem uzakonila sklepe zgodovinskega zasedanja prvega parlamenta nove Jugoslavije — AVNOJ-a dne 29. novembra 1943 v bosanskem mestu Jajce.

V petnajstih letih svojega obstoja je FLR Jugoslavija prehodila težko pot gospodarske obnove in izgradnje lasne industrije kot pogoja neodvisnosti ter stopnega izboljšanja življenjske ravni svojih prebivalcev. Z velikimi žrtvami so jugoslovanski narodi, ki jih je vera v boljšo bodočnost že v času narodnoosvobodilne borbe spajala v nerazdružljivo enotnost, tudi v letih obnove in izgradnje v bratski povezanosti premagali vse ovire in iz nekdanje zaostale kmetijske države napravili napredno urejeno deželo, ki se danes okorišča že z najmodernejšimi pridobitvami znanosti in tehnike.

Hlito naraščanje industrijske proizvodnje, večanje kmetijskih pridelkov, moderna mesta z vzorno arhitekturo, atomski reaktorji, sodobno urejene ceste in podobno, vse to govori o uspešno prehodni poti, kakor je dokaz visoke ravni jugoslovanske znanosti vedno večje zanimanje za jugoslovanske strokovnjake na najrazličnejših področjih žirom sveta.

Nova Jugoslavija pa uživa velik ugled v svetu tudi na političnem področju, kjer igra danes pomembno vlogo kot dosledna pobornica neblokvske politike mirne in aktivne koeksistence. Posebno v deželah, ki so se žele osvobodile tujega gospostva, gledajo v Jugoslaviji svetel vzor, ker vidijo v njej državo, katere je morala za svojo svobodo in neodvisnost doprinesiti ogromne žrtve na človeških življenjih in materialnih dobrinah.

Slovensko ljudstvo na Koroškem se zaveda velikega pomena in doprinosu nove Jugoslavije k stvari demokracije in miru v svetu ter vidi v tem doprinosu učinkovito pomoč in oporo tudi v svoji lastni borbi za narodnostne pravice in enakopravnost. Zato se raduje skupno z vsemi jugoslovanskimi narodi, ko praznujejo svoj veliki praznik, in jim čestita k uspehom, ki so si jih priborili na naporni poti v napredek in svetlo bodočnost.

Mnenje drugih:**Nicht Steine werfen**

Ich erinnere mich an die höhnischen Glos-
sen in den Kärntner Regierungszeitungen, weil
an der italienischen Grenze bei Arnoldstein
von Italienern Flugblätter ausgegeben wur-
den, womit Autofahrer auf die Pflicht des
Mitführens der bekannten Warndreiecke auf-
merksam gemacht wurden. Einige geschäfts-
tüchtige Leute haben diese Flugblätter ver-
teilt und gleich hingewiesen, wo solche Drei-
ecke gekauft werden können. Dieses Flugblatt
war in einem unmöglichen Deutsch abgefasst.
Und darüber höhnten die Koalitionszeitun-
gen.

Kürzlich aber berichtete der »Slovenski
vestnik«, dass der slowenische Text im Dauer-
grenzschein, der 104 Seiten umfasst, allein
auf den ersten sieben Seiten 24 Fehler auf-
weist. Dieses Dokument wurde in der Wiener
Staatsdruckerei hergestellt. Dies beweist
zweierlei. Einmal soll man nicht gleich den
Mund so weit aufsperrn, wenn andere etwas
Ungehöriges tun, und zweitens beweist dieses
fehlerhafte Slowenisch, das aus der Staats-
druckerei kommt, der Notwendigkeit der slo-
wenischen Schule in Kärnten. Wenn das slo-
wenische Gymnasium einmal seine Absolven-
ten »ausspeien« wird, dann kann auch die
Staatsdruckerei oder die auftraggebende Be-
hörde (in diesem Falle das Innenministerium)
aus diesem Reservoir schöpfen, schliesslich ist
es doch ein Armutszeugnis, wenn ein amtliches
Dokument mit einem solch fehlerhaften
Slowenisch (einer Sprache, die es im Lande
selbst gibt), behaftet ist.

K. F., Ferlach

„Volkswille“, 20. 11. 1960, Klagenfurt

**Slowenen: Angst vor
Minderheitenfeststellung**

Die Führer der nationalslowenischen Grup-
pen Kärntens konzentrieren ihre Tätigkeit auf
die Propaganda gegen das beabsichtigte Min-
derheitenfeststellungsgesetz und führen gegen
dieses den Staatsvertrag an, weil in diesem
von einer Begrenzung der Minderheit keine
Rede ist. Durch eine geheime Befragung soll
sich bekanntlich nach dem geplanten Gesetz
jeder Bewohner Südkärntens entscheiden kön-
nen, ob er zur Minderheit gehören will oder
nicht; diese Befragung wird die nur sporadi-
sche Existenz nationalbewusster Slowenen
aufdecken und auf überzeugende Weise dar-
tun, dass die windischsprechenden Südkärnt-
ner mit den Nationalslowenen nichts zu tun
haben wollen und es kategorisch ablehnen, zur
slowenischen Minderheit gezählt zu werden.
Nach nationalslowenischer Ansicht soll des-
halb ungefragt jeder Kärntner zur Minderheit
gezählt werden, der einen slowenischen Na-
men trägt, slawischer Abstammung ist oder
einen slawischen Dialekt beherrscht; das
Kärntner Windische besteht bekanntlich aus
slawischen Dialekten, die allerdings oft zur
Hälfte mit mittelhochdeutschen Worten durch-
setzt sind. Nach solchen »objektiven« Merk-
malen würde eine in diesem Umfang gar nicht
bestehende slowenische Minderheit in Kärn-
ten konstruiert und künftigen Gebietsforde-
rungen Jugoslawiens der Boden bereitet.

„Salzburger Nachrichten“, 22. 11. 1960, Salzburg

**Minderheiten-Gespräch hinter
Polstertüren**

Wie wir gestern bereits berichteten, fanden
in Wien Verhandlungen zwischen Vertretern
der Landesregierung und den Slowenenführ-
ern Kärntens bei Aussenminister Dr. Bruno
Kreisky statt. Wenn diese Verhandlungen
auch hinter Polstertüren stattfanden, so sickern
dennoch Berichte durch. Dr. Kreisky soll in
dieser eine Analyse darüber gegeben haben,
was die österreichische Bundesregierung bisher
zur Erfüllung der in Artikel 7 des österreichi-
schen Staatsvertrages auferlegten Verpflich-
tungen bereits getan hat. Weiter wurde durch
den Aussenminister mitgeteilt, dass Unterrichts-
minister Dr. Drimmel die Erstellung eines
eigenen Gebäudes für das slowenische Gym-
nasium in die Schulbauplanung aufgenommen
habe.

Die Bundesregierung ist weiter damit be-
schäftigt, das Amtssprachengesetz auszuarbei-
ten und dem Nationalrat zur Beschlussfassung
vorzulegen. Gleichfalls soll auch demnächst
beim Amt der Kärntner Landesregierung die
slowenische Schulaufsichtsbehörde errichtet
werden.

Über die Einführung der topographischen
Aufschriften haben die Kärntner Slowenen
dem Aussenminister bereits einen Katalog vor-
gelegt und es wird der Tag nicht mehr fern
sein, da die Ortsaufschriften im gesamten ge-
mischtsprachigen Gebiet in slowenischer und
deutscher Sprache angebracht werden müssen.

Dr. Zwitter und Dr. Inzko benützten die
Konferenz dazu, um slowenische Forderungen
in Form eines Memorandums der Bundesre-
gierung vorzulegen. Als masslos darf z. B. das
Ansinnen bezeichnet werden, den Kärntner
Slowenen aus dem Staatshaushalt jene Beträge

V koroškem deželnem zboru:

Deželni proračun za leto 1961

V petek minulega tedna je deželni finančni referent deželni svetnik Sima predložil
deželnemu zboru deželni proračun za leto 1961, ki se tudi tokrat deli v tri dele: v redni
proračun, izredni proračun in eventualni program. Deželni proračun se od državnega
razlikuje zlasti v tem, da ni zgrajen na dolgovih in tudi ne predvideva primanjkljavev. Po-
stavke v rednem proračunu ki prvič presega mejo pol milijarde, znašajo skupno
511.877.700 šilingov, to je za 52 milijonov več kot v proračunu za leto 1960; izredni
proračun znaša 72.170.000 šilingov, medtem ko je za tako imenovani eventualni program
predvidenih 17.128.000 šilingov; skupni deželni proračun za leto 1961 znaša torej 601,18
milijona šilingov.

512 milijonov šilingov obsegajoči redni proračun je razdeljen na naslednje postavke:
deželni zbor in splošna uprava 102,1 milijona (za 6,8 milijona več kot leta 1960),
šolstvo 11,83 milijona (za 283.600 šilingov več kot leta 1960), kulturne potrebe 9,28
(413.000), socialno skrbstvo in mladinska pomoč 17,43 (1,98), zdravstvo 28,9 (4,41),
gradnje in stanovanjske potrebe 92,19 (7,73), javne ustanove in gospodarsko pospeševanje
31,17 (3,97), gospodarske ustanove in udeležbe 824.300 (307.300) ter finančna in pre-
moženjska uprava 293,78 milijona (za 25,99 milijona šilingov več kot leta 1960).

Finančni referent deželne vlade Sima je
v svojem govoru poudaril, da je proračun
plod sodelovanja in medsebojnega razu-
mevanja. Kot posebno značilno pri dežel-
ni proračunski politiki je Sima navedel ra-
zumevanje za socialne potrebe tako pri
postavkah za personalne izdatke kakor še
posebej pri izdatkih za bolnišnice, za ka-
tere so bila sredstva zvišana za 19 milijo-
nov šilingov. Hkrati pa temelji proračun
na načelih varčevanja, kar se kaže zlasti
pri izdatkih za stvarne potrebe, ki znašajo
v novem proračunu 6,4 odstotka nasproti
6,68 odstotka v letošnjem proračunu.

Sredstva za različne pospeševalne akci-
je se bodo po novem proračunu bistveno
povečala. Za pospeševanje kmetijstva bo
prihodnje leto iz deželnih sredstev 4 mi-
lijone šilingov več na razpolago kot letos.
V gradnji stanovanj zavzema Koroška eno
prvih mest med avstrijskimi zveznimi deže-
lami in bo v letu 1961 z 52 milijoni šilingov
izdala v te namene 10,2 % rednega pra-
računa. Za deželne ceste in mostove je v
novem proračunu predvidenih 55 milijonov,
dočim so tozadevna sredstva leta 1959 zna-

šola le 37 milijonov. Tudi na področju
gradnje vodovodov in kanalizacij je Ko-
roška vodilna, prav tako pa so bila pove-
čana še sredstva za pospeševanje tujske-
ga prometa.

Razveseljive podatke je navedel deželni
svetnik Sima tudi glede investicijske poli-
tike ter konkretno govoril o gradnji bolniš-
nic, poklicnih šol, kmetijskih strokovnih šol,
dijaških domov in podobnih javnih ustanov.

**Golovo bo novi proračun, ki ga imenu-
jejo „proračun pospeševanj in proračun
brez dolgov“, uspešno vplival na nadaljnji
razvoj koroškega gospodarstva. Kljub temu
pa tudi ta proračun ni brez značilne napa-
ke, namreč napake, ki je značilna pri vseh
dosedanjih državnih in deželnih proračunih
in ki obstoja v tem, da ne upošteva dej-
stva, da je Koroška domovina dveh nara-
dov, pravična domovina enakopravnih de-
želanov takrat, kadar gre za obveznosti
napram deželi odnosno državi, vendar kri-
vična takrat, kadar je govora o pravicah.
Tudi novi deželni proračun namreč ne pred-
videva posebnih sredstev za specifične po-
trebe slovenske manjšine!**

Posledica enostranske agrarne politike:**Koroški kmetje ne morejo spraviti
živine in krompirja v denar**

V ponedeljek je v Celovcu zasedal izredni občni zbor Kmetijske zbornice. Pro-
učeval je težave pri vnovčenju živine, prašičev in krompirja, ki so nastale letos je-
seni in iskal izhod iz teh težav. Razne okoliščine kakor porast števila klavne živine
za 7 do 10 %, kratka turistična sezona, nazadovanje izvoza klavne živine za 29 %
in uvoz goved za nadaljnje pitanje iz inozemstva, so povzročile, da na Koroškem
živine za nadaljnje pitanje skoraj ni mogoče prodati niti ne po ceni, ki je za 10 %
nižja od lanske. Gospodarske težave koroških kmetov, zlasti gorskih, ki jim je reja
živine glavni zaslužek, so tem večje, ker je bil letos pridelek krme slab, ker je tudi
povpraševanje za prašiči močno popustilo in ker je na Koroškem še vedno 26.000
vagonov krompirja, ki ga nikamor ni mogoče prodati.

Ko je občni zbor Kmetijske zbornice ob
navzočnosti zastopnikov deželne vlade,
kmetijskega ministrstva in koroške zveze
Raiffeisenovk iskal izhod iz teh težav, je
prišlo do ostrih in tehtnih očitkov na račun
agrarne politike v državi, kakor jo vodi
ÖVP-Bauernbund. Da bi se s pitanjem ži-
vine in prašičev ravninski veleposelniki kar
najbolj obogatili, so pristojni krog tvorst-
no kmetijsko proizvodnjo pospeševali z
najrazličnejšimi sredstvi (med drugim tudi
z uvozom cenejše inozemske živine za pi-
tanje), nikakor pa niso ustrezno poskrbeli

zur Verfügung zu stellen, die sie als Mitglieds-
beiträge ihrer Vereine in der Zeit zwischen
1938—1945 nicht kassieren konnten. Sie wün-
schen weiter eine verstärkte Einstellung von
Slowenen im öffentlichen Dienst, eine bevor-
zugte Aufnahme von slowenischen Kandida-
ten in die Lehrerbildungsanstalt, wobei auf
die Beurteilung in der Aufnahmeprüfung in
deutscher Sprache nur nebensächlich Gewicht
gelegt werden soll. Weiter verlangen sie die
Gründung einer slowenischen Baugenossen-
schaft und verstärkte Subventionen für ihre
kulturellen Veranstaltungen.

Aussenminister Dr. Kreisky erklärte dazu,
die Bundesregierung werde bemüht sein, be-
rechtigte Wünsche der Kärntner Slowenen
einer positiven Lösung zuzuführen, sich aber
keinesfalls bei der Entscheidung drängen zu
lassen.

Landesrat Rader hat neuerlich die dringen-
de Erlassung des Minderheiten-Feststellungs-
gesetzes gefordert und die Vertreter der Bun-
desregierung ersucht, keine weiteren Gesetze
oder Provisorien für Kärnten zu schaffen, be-
vor nicht die Zahl der Slowenen endgültig
feststeht.

„Kleine Zeitung“, 19. 11. 1960, Klagenfurt

**PO ŠIRNEM
SVETU**

Washington. — Sporočili so, da je
pravosodni departma dal ukaz tajni po-
licijski službi, naj uvede preiskave zara-
di številnih ovadb glede volilnih slepa-
rij na ameriških predsedniških volitvah.
Zvedelo se je, da je državni departma do-
bil veliko število pisem, ki govorijo o vo-
lilnih nerednostih. Tudi republikanska
stranka je sporočila, da so njeni odpo-
slanci odšli v 8 držav, da pregledajo vo-
lilne rezultate.

Amsterdam. — V reki Hooghly blizu
Kalkute je utonilo 12 Evropejcev in 6 In-
dijcev, ko se je prevrnil splav, na kate-
rem so delali. Poročilo o nesreči je do-
bila telegrafsko nizozemska družba, last-
nica omenjenega splava, ki ima v naje-
mu delo blizu kalkutskega pristanišča.
Vzroki nesreče niso znani.

Rim. — V torek je prispel na uradni
obisk v Rim britanski premier Macmillan
v spremstvu ministra za zunanje zadeve
lorda Huma. To je prvi obisk Italiji ne-
kega britanskega predsednika po drugi
svetovni vojni, zato pripisujejo italijanski
uradni krogi temu obisku poseben pomen.

Helsinki. — Predsednik Finske Kekonen
se je mudil na štiridnevem obisku v So-
vjetski zvezi in sicer na povabilo pre-
miera Hruščeva. Finskega predsednika so
spremljali predstavniki političnih strank in
trgovinski strokovnjaki.

Seul. — Južnokorejski minister za no-
tranje zadeve Suk Ko Hjun je odstopil,
ker so mu očitali, da je odgovoren za
beg bivšega Singmanrijevega ministra za
notranje zadeve Kjnug Čanga na Japon-
sko. Ta minister je bil obtožen za potvor-
be volilnih rezultatov.

Mexiko. — Jugoslovanska parlamentar-
na delegacija se je udeležila proslav 50-
obletnice mehiške revolucije v mestu
Pueblu. Vladimir Simić, Vida Tomšič in
Nadja Marković so si v začetnih prosla-
vah v spremstvu veleposlanika Soldatića
ogledali športni program, kateremu je pri-
sostvoval tudi predsednik Lopez Mateos.
Gostje so bili zatem na kosilu, ki ga je
priredil senat.

Rim. — Po najnovejših podatkih je se-
daj v Zahodni Nemčiji več kot 140 tisoč
italijanskih delavcev. Delavci so bili prisil-
jeni emigrirati, ker niso dobili zaposlitve
v Italiji. Največ teh delavcev je iz za-
ostalnih in siromašnih področij juga, Sici-
lije, Kalabrije in drugih pokrajin. Po urad-
nih izjavah se emigracija italijanskih de-
lavcev v Zahodno Nemčijo še vedno na-
daljuje.

Ankara. — Po novem zakonu o amne-
stiji so izpustili na svobodo okoli 20.000
obsojencev. S tem so bili osvobojeni tu-
di skoro vsi zaprti kriminalci. Zločincem,
ki so bili obsojeni na dosmrtno ječo, bodo
kazen zmanjšali na 24 let zapore.

Beirut. — V libanonski industriji cemen-
ta stavka približno 800 delavcev, ki za-
htevajo povečanje mezd. V torek je stavka
trajala že deseti dan in bo kakor ka-
že, končala v korist delavcev. Federa-
cija združenih sindikatov podpira stavko
in zahteva povečanje mezd, kakršno so
dobili po večjem številu stavk pristaniški
delavci, železničarji in delavci v tobač-
ni industriji.

Nairobi. — Afriška nacionalna unija
Kenije, ki jo vodi Tom Mboja, je obja-
vila predvolilni politični proglas. Unija se
bo med drugim zavzemala za ukinitve
vseh vojaških oporišč v Keniji, ker da te
predstavljajo nevarnost za kenijsko ne-
odvisnost. Kenijsko ljudstvo pozneje ne
želi uporabljati britanskih sil ali sil NATO.

Kopenhagen. — Dosedanji danski pre-
mier in prvak socialdemokratske stranke
Viggo Kampmann je sestavil novo vlado
socialnodemokratske in radikalne stran-
ke. Otto Krag bo ohranil zunanje mini-
strstvo.

Praga. — Češkoslovaška socialistična
republika je poslala bonnski vladni noto,
v kateri protestira proti vedno hujšim re-
vanšističnim izpadom proti ČSSR. Med
drugim so številni zahodnonemški vlad-
ni funkcionarji in kancler Adenauer za-
htevali na revanšističnih zborovanjih
spremembo meja.

V kratkem pride letošnji

Knjižni dar Slovenske prosvetne zveze

Slovenska prosvetna zveza že pripravlja letošnji knjižni dar in ga bo v kratkem razposlala Slovenskim prosvetnim društvom v razdelitev med prebivalstvom. Letošnji knjižni dar bo obsegal 6 knjig in sicer

Koledar slovenske Koroške 1961

pesmarico „Mladina poje“

Jack London „Zgodbe s severa in juga“

Clement Richer „Ti-Kojo in njegov morski pes“

Vitko Musek „Film“

praktični priročnik „Naše stanovanje“

V tem sestavu bo letošnji knjižni dar zelo pester. Poleg prijetnega branja za staro in mlado v zimskih večerih bo družino seznanil s sodobno ureditvijo stanovanja ter z dobrim in slabim v svetovni filmski umetnosti; šolski mladini pa bo pripomogel do prikupne zbirke slovenskih mladinskih pesmi in jo tako navajal k petju.

KOLENDAR SLOVENSKE KOROŠKE 1961

ima sicer svoj običajni obseg 160 strani ter dosedanjí ovoj in vsebinsko razdelitev, vendar je po vsebini izredno bogat in domač. Prvi del vsebuje pregleden kalendar z obilnim prostorom za razne zapiske. V vsebinskem delu koledarja pa je zajeta preteklost in sedanjost koroških Slovencev. V njem najdemo misli k dvajsetletnici vstaje slovenskega naroda, k delu Slovenskih prosvetnih društev in o vzgoji mladine. Znanstveno prinaša koledar kritiko na Kranz-mayerjevo knjigo o zgodovini naselitve Koroške v luči imen ter nastanek imena Slovenji Plajberk. Iz naše preteklosti je opisana zgodovina Celovca, Bistrice nad Pliberkom in Bilčovsa, poleg tega pa še delovanje Akademskega ferialnega društva Korotan in Beljaškega omizja. V lepo opisanih doživljajih je zajeto življenje ljudi v Rutah nad Ločami in Maloščami ter okoli Prešeškega ali Pazrijskega jezera.

Zlasti bogat pa je literarni del koledarja, ki ga začenja posvetilo za devetdesetletnico F. S. F i n ž g a r j a, najstarejšega živčnega slovenskega pisatelja. Na to posvetilo sta nanizani dve njegovi črtici, nakar sledijo pesmice in črtice koroških pesnikov in pisateljev Valentina Polanška, Franceta Zidnika, Drobtinjakovega Mihe, Pavleta in Miro Kernjaka, Andreja Kokota ter „Mladjevcev“ Danice Danejeve, Uda Duka, Bora Kostanka.

ANDRE MAUROIS:

Umetnost branja

Ali je branje delo? Valerije Larbeaux ga imenuje »nekaznovana napaka«, Descartes pa »razgovor z najboljšimi ljudmi preteklih stoletij«. Oba imata prav.

Branje — napako srečujemo pri onih ljudeh, ki iščejo v njem neko vrsto opija; z branjem se trgajo od realnega in stopajo v imaginarni svet. Taki ljudje ne morejo biti za trenutek brez čtiva. Vse jih zadovoljuje. Če odpro enciklopedijo, bodo v njej prav gotovo prebrali članek o tehniki akvarela z isto zavzetostjo kakor o strelnem orožju. Če jih pustite same v sobi, bodo pobrali z mize časopis in se lotili branja kateregakoli stolpca zato, ker se ne žele predajati lastnim mislim. V branju ne iščejo misli in dejstev, ampak brezkončno parado besed, ki jim maskirajo zavest. Od prebranega jim ostane zelo malo v glavi. Take bralce teksti zasužnjujejo, ker jih ne morejo asimilirati in obdržati.

Branje za razvedrilo je že aktivnejše. Ljubitelj romana bere za razvedrilo in v knjigah išče lepe vtise ali razburljivosti, za katere ga je prikrajšalo življenje. Zaradi zadovoljstva bere tudi oni, ki se veselijo, ko najde pri moralistu ali pesniku popolno izražena čustva, ki jih je sam doživljal. Končno bere za razvedrilo tudi človek, ki brez posebnega proučevanja zgodovine zadovoljno ugotavlja podobnost človeških težav skozi stoletja. Tako branje za zabavo ali razvedrilo je v osnovi zdravo.

Končno je tudi branje — delo, s katerim se ukvarja človek, ki išče v knjigi določeno znanje ali gradivo, ki mu je potrebno za popolnjevanje duhovne zgradbe. Branje — delo je treba opravljati s svinčnikom ali peresom v roki, razen v primerih izredno dobrega spomina. Branje, ki se neprestano ponavlja, vračanje na že predelane tekste, nima smisla. Treba je napraviti izpisek, ali pa v sami knjigi označiti strani, na katere bi se kasneje vrnil. Dovolite, da navedem primer iz lastne prakse. Kadar berem zgodovinsko ali drugo resno knjigo, zapišem na prvi ali zadnji strani nekaj besed, ki zadevajo problem v knjigi ali pa napišem številke onih strani, na katerih so mesta, ki jih moram

Miška Mačka, Vlada Žiga, Darla Nika, Borisa Vode in Slavka Slovenca.

Koledar zaključujejo sodobni nasveti za kmetovalce. Od 48 razprav, člankov, pesmic in črtic s koroško vsebino je večina napisana na Koroškem.

MLADINA POJE je kot pesmarica, ki jo je izdal in založil Konzorcij koroških učiteljev leta 1959, šolski mladini deloma že

Nove knjižne izdaje

slovenske Akademije znanosti in umetnosti

V založbi slovenske Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani so v zadnjem času izšle naslednje publikacije:

»Slovenska nekropola na Bledu«, v kateri poroča Jože Kastelic o izkopavanjih v letih 1949 in 1951; prav tako Bledu in njegovi zgodovini je posvečena knjiga Staneta Gabrovca »Prazgodovinski Bled«; obe razpravi sta opremljeni s slikami, priloge in zemljevidi ter so dodani kratki povzetki vsebine v nemškem, angleškem in francoskem jeziku.

»Arheološki vestnik« prinaša v 1. in 2. zvezku letnika 1958-59 vrsto zanimivih razprav, tako poroča J. Korošec o miniaturnih steklenicah v neolitu Jugoslavije; P. Petru piše o okvirni časovni in tipološki klasifikaciji gradiva iz južne nekropole v Bobovku pri Kranju; J. Slama zavzema stališče k vprašanju kavri polžev v slovanskih najdbah; iz

znana. V okusnem modrem ovoju s tremi ptičkami v petbarvnem tisku vsebuje na 126 straneh 94 mladinskih pesmic ter splošna navodila za učitelje petja. Pesmice so lepo razporejene na take od tritonskega do onih desetonskega obsega. Pesmice, ki so eno-, dvo- in triglasne, so lep izbor po večini koroških narodnih in ponarodelih pesmi. »Mladina poje« je zelo primerno in lepo darilo za otroke ob priložnosti miklavževanja, božičnice in Novega leta.

ZGODBE S SEVERA IN JUGA so nastale iz obširne zbirke znamenitega ameriškega pisatelja Jacka Londona. V »Zgodbah s severa in juga« popelje avtor bralca v kraje svojega pisateljskega zanimanja. V zelo napeti pripovedovalni obliki bralec doživlja kraje in ljudi zasnežene Alaske ter spozna vročo Mehiko in romantiko Tihoga oceana. Vse to spozna v novelah Hotel je zaneti ogenj, Odisej s severa, Zveza starih mož, Mehikanec, Pogan, V makalojski rogoznici ter Mapukijeva hiša, vse v slovenskem svetu priljubljene novele, po

poročila Petruja in Kolšaka spoznamo nove rimske najdbe v okolici Vitanja; Smodič piše o dveh rimskih keramičnih pečeh iz Ptuja, Marušič pa o treh poznoantičnih najdbah iz Istre; poročilo Batoviča je posvečeno neolitskim kulturnim posodam iz Smilčiča; Nadaljnja razprava Korošca govori o kulturni opredeljeni materialne kulture na koliščih pri Igu; Šribar poroča o zavarovalnih izkopavanjih v Novem mestu in okolici, Mikl pa o sondiranju v Dolgi vasi pri Lendavi.

Rožani bodo gostovali na Jesenicah

Na povabilo Delavskega prosvetnega društva Svoboda »Tone Čufar« bo v soboto, dne 3. decembra gostovala na Jesenicah skupina prosvetašev iz Roža: rožanski pevski zbor, v katerem so zastopani pevci iz Borovelj, Glinj in Št. Janža, nadalje tamburaški zbor iz Št. Janža in Sveč ter končno godalni trio iz Sel. S tem gostovanjem bodo vrnil obisk Jeseniškega ansambla, ki je pred kratkim gostoval v Borovljah, Globasnici in na Reki pri Št. Jakobu.

Jeseniška Svoboda, ki se že pripravlja za to gostovanje, bo prireditev v Čufarjevem gledališču dopolnila s plesni pionirskega plesnega krožka in s poskočnimi melodijami instrumentalnega seksteta. Našim prosvetašem bodo Jeseničani priredili naslednjega dne, to je v nedeljo, dne 4. decembra izlet v zgornjesavsko dolino in na Vitranc.

RIHARD OREL:

Kanalska dolina in njeni slovenski prebivalci

Mnogo zanimivih in originalnih še dobro ohranjenih običajev imajo v Lipalji vasi. O božiču gredo doma s kadihom v ponvi po vseh hišnih prostorih in tudi v hleve, kjer pokadijo živino. Na predvečer dneva nedolžnih otročičev gredo fantje v hiše, kjer imajo dekleta. V hišo stopijo s smrekovo vejico v roki in voščijo domačim srečno novo leto. Nato jim domači velijo sestri, prinesejo jim vina in krofe ter se z njimi vred razgovarjajo in šalijo. Tako gredo od hiše do hiše. V domove, kjer so bili lepo sprejeti, pridejo v pustnem času po dekleta in jih peljejo na ples. — Drugi dan zjutraj gredo kot v Ukvah otroci po hišah, kjer med zamahovanjem s smrekovo vejico po domačih vzklikajo: »Šip-šap, dugo žvete, radi dajte, zdravi ostanite, močni kak medved u plazah, frišni k'ribce u vodi en pa tiče po luftu in kak je te gore špic (igel) na veji in tkaj otročič imejte, šip-šap!«

Na predvečer Treh kraljev se zbero dečki, stari kakih 15 let, in gredo gor in dol po vasi, zvoneč s kravjami zvonci. S tem preganjajo copnike in zle duhove, ki jih končno zapodijo v bližnji potok s tem, da se nekajkrat zapodijo po bregu.

katerih bralci vedno spet radi segajo. Pisateljovo ime in njegov sloves v knjižnem svetu zagotavljata, da bomo s knjigo tudi pri nas zadovoljni.

TI-KOJO IN NJEGOV MORSKI PES je mladinski roman, ki ima za vsebino življenje pod vročim soncem Karibskega morja. Ti-Kojo je mladenič, ki turistom v zabavo skače za denarjem v morske globine. Tu postane prijatelj mladega morskoga psa, s katerim doživlja velike pustolovščine vse do čudovite rešitve ob vulkanskem izbruhu velikanskega obsega. Pisatelj tega zanimivega romana je Francoz Richer. Roman je preveden že v mnoge jezike. Naša mladina že dolgo ni brala tako zanimive knjige, zato je bo nedvomno najbolj vesela.

FILM je v prvem pomenu besede poljuden vodič skozi svet filmske umetnosti. Preprosto razlaga filmsko govorico in postavlja ločnico med filmskimi vrednotami in umetninami ter med plevelom filmskega ustvarjanja. Poleg tega seznanja knjiga bralca z najvažnejšimi vrstami filmske ustvarjalnosti, zlasti pa z najvišjimi filmskimi dosežki. Posebej pa sta prikazana pot in uspeh jugoslovanskega filma. Zaradi bogate opreme s slikami filmskih umetnikov ter prizorov iz najboljših filmov vseh dežel bomo tudi pri nas vedno spet radi segali po njej.

NAŠE STANOVANJE je pri nas že dolgo zaželjeni praktični priročnik, ki ga v razvoju elektrifikacije, stanovanjske graditve in tehničnega napredka v gospodinjstvu zelo pogrešamo. Dobrodošel bo vsakomur, ki želi praktično stanovati, kajti obsega navodila za lepo opremo stanovanja, za izbiro in razvrstitev pohištva ter za ravnanje z gospodinjstvenimi stroji in aparati. Razen tega pa vsebuje mnogo praktičnih nasvetov za gospodarnейše vzdrževanje stanovanjskih prostorov. Priročnik je bogato ilustriran in sestavljen po najboljših izkušnjah domačih in tujih strokovnjakov.

Letošnji knjižni dar Slovenske prosvetne zveze je resnično družinsko branje. Zato naj si ga takoj zagotovi vsaka slovenska družina, in sicer s takojšnjim naročilom pri odbornikih bližnjega Slovenskega prosvetnega društva.

KULTURNE DROBTINE

● Ob 50-letnici smrti velikega ruskega pisatelja Leva Tolstaja (20. novembra) so bile po vsej Sovjetski zvezi pa tudi drugod po svetu spominske prireditve. Glavna akademija je bila v moskovskem Velikem gledališču, kjer so bili navzoči najvišji predstavniki Sovjetske zveze ter zastopniki književnikov iz 20 dežel. O vlogi Leva Tolstaja v razvoju ruske književnosti je na akademiji govoril predsednik Združenja sovjetskih književnikov Leonid Soboljev.

● Prejšnji teden je 59 let star umrl v Hollywoodu »kralj« igralcev Clark Gable na srčni kapi, ki ga je bila zadela 6. novembra. Clark Gable je spadal med najbolj znane in priznane filmske igralce ter je nastopal v celi vrsti prvovrstnih filmov, ki so doživeli velik uspeh po vsem svetu.

17

(Konec)

BAJTIŠE

V Bajtišah nad Borovljami je umrl Herman Grabner v starosti 55 let. Pokojni je bil po poklicu cestar, marljiv delavec in priljubljen pri vseh, saj je rad pomagal vsakemu, ki se je k njemu zatekel s prošnjo za pomoč. Z izredno pridnostjo si je družina zgradila lično stanovanjsko hišo.

Izvirajoč iz delavske družine se je že v rani mladosti vključil v organizirano delavsko gibanje za pravice delovnega človeka. Kaj kmalu je spoznal, da sta zaradi krivičnega družbenega reda na svetu dve vrsti ljudi: na eni strani v večini listi, ki trdo delajo ter se skromno preživljajo z napori dlani in uma, na drugi strani pa peščica ljudi, ki živi v razkošju od izkoriščanja delovnega človeka. To spoznanje je Hermana vodilo v vrste onih, ki so vodili borbo proti krivici ter se zastavili za življenjske pravice delovnega človeka. Leta 1934 je kot Schutzbündler z orožjem branil demokracijo avstrijske republike, ko so takrat klerofašisti v krvi zadušili borbo februarjskih upornikov.

Ko so nacistični hitlerijanski nasilniki obsodili slovensko ljudstvo na smrt, Herman niti trenutek ni okleval, temveč se je kot preprost delavec z razvitim čutom za pravico pridružil slovenskim partizanom v narodnoosvobodilni borbi. Iz te težke in neizprosne borbe je izšel kot invalid s prestreljenim desnim kolenom. Upravičeno je zaprosil za invalidnino pri avstrijskih oblasteh, toda prošnjo so mu odbili. Po posredovanju Zveze koroških partizanov je prejel invalidnino iz Jugoslavije.

Herman Grabner je tudi po vojni marljivo in zvesto sodeloval v organizaciji bivših borcev, v Zvezi koroških partizanov. Bil je zelo aktiven član Glavnega odbora. Povabljen na sejo, je gotovo prišel, če pa le ni mogel, je smatral za svojo dolžnost, da se je oprostil ali pa je poslal zastopnika, kakor je storil tudi ob zadnji seji, ko je bil že bolan. Koroški partizani se ga bomo vedno spominjali z ljubeznijo in spoštovanjem, o njegovem delu in borbi pa bomo za zgled drugim in v njegov časten spomin še spregovorili.

Herman je bil kot družinski oče dober vzgojitelj. Njegova sinova govorita in obvladata oba deželna jezika v besedi in pisavi, v srca pa jima je vsadil globoko narodno in razredno zavest. Koroški partizani se ob njegovi smrti obvezujemo, da bomo ostali zvesti njegovim idejam, ki jih je vedno in povsod odločno branil in zastopal.

Pogrebni svečanosti minulo soboto se je udeležilo častno število žalnih gostov. Za Zvezo koroških partizanov je njen predsednik položil na svežo gomilo lep venec. Pokojni zapuščal ženo in dva sinova v globoki žalosti, ki jim Zveza koroških partizanov in vsi, ki so Hermana poznali in cenili, izrekojo iskreno in globoko sožalje.

ZELUČE

Pred nedavnim je nepričakovano preminul gospod Ferdinand Mlinarič, p. d. Krajgar v Želučah. Rajni Mlinarič se je pred leti priženil v našo vas. Po poroku je bil Nemeč, vživel pa se je v naše vaške razmere tako, da smo se prav dobro razumeli. Nikdar si ni domišljal, da so slovensko govoreči sovaščani manj vredni ljudje. Pokojni je vedno zastopal pravično stališče, da je človeku potrebno v življenju čimveč znanja ter da je poleg druge vede koristno obvladati tudi več jezikov, v naših razmerah seveda predvsem govoročno obeh narodov sosedov.

Nikoli mu ni prišlo na misel, da bi nasprotno priučanju svojih otrok našega domačega slovenskega jezika. Posedoval je široko obzorje ter je bil zelo razgledan človek z mnogimi življenjskimi izkušnjami, kar vse je posredoval tudi v korist splošnosti v okolici.

Med drugim je njegova velika zasluga tudi v tem, da so v našo vas napeljali električni tok. Uresničenje velikega načrta je zahtevalo ogromno dela, hkrati pa tudi lepo vsoto nad dva milijona šilingov. S sodelovanjem skupine domačinov mu je to delo uspelo v razmeroma kratkem času. V enem dobrem letu je bila elektrifikacija dovršena, za kar smo mu vsi iz Bilčova ter še iz dela kotmirške vasi hvaležni prav iz srca.

Kako je bil pokojni Mlinarič priljubljen in spoštovan, je pokazala velika udeležba

Vinku Gröblacherju v spomin

Umrli je mož, kje tak je še med nami... bi tudi danes vzkliknil pesnik rodoljubljn Gregorčič, ko se je razglasilo, da je v Deščicah umrl mož-značaj, trdna korenina iz naših vrst, v povojnih letih posebno povezan z organizacijo slovenskih izseljencev.

Zdi se človeku, da skale pokajo in se hrasti lomijo, ko je preminul Vinko Gröblacher p. d. Hofovc v Deščicah. Po mučeni bolezni je dne 22. t. m. za vedno zatislil oči eden naših najzvestejših.

Pred 65 leti se je Vinko rodil v zavedni in ugledni Hovorcovi hiši. Vinko je že v mladih letih ljubil domačo zemljo ter bil pravi kmečki sin. Zemlja domača in rod, ki obdeluje to zemljo že nad tisoč let, sta mu ostala vse življenje največji ideal. Bil je odlični kmet na obsežnem posestvu in sijajen gospodarstvenik, razen tega pa v prvih vrstah pri naših skupnih narodnostnih prizadevanjih. Zaradi tega je prehodil tudi križevo pot koroških Slovencev, usodo preganjanega ljudstva.

Leta 1919 je bil interniran v Litzlhofu, toda to ga ni strlo, le dramilo. Po prvi svetovni vojni je bil razgledan in izkušen odbornik v domači občini. V ostalem pa se je z vso vnemo udeleževal na vseh področjih narodnega gibanja, tako pri združništvu, prosveti in pri političnem prizadevanju koroških Slovencev.

Onega nepozabnega strašnega dne, 14. aprila 1942, so nacistični nasilniki izselili tudi Gröblacherjevo družino s sivolaso materjo vred. V tujo mrzlo Bavarsko je šla pot pregnanstva. V taborišču na Hesselbergu

žalnih gostov pri njegovem pogrebu. Domačini in tudi številni njegovi tovariši, nameščenci državnih železnic iz Beljaka, Leobna, Graza in drugod, so mu izkazali ob pogrebni svečanosti svoje veliko spoštovanje. Več govornikov je posvetilo rajnemu v nagrobni govori besede priznanja in spoštovanja, kakršne je tudi zaslužil. V znak spoštovanja, ki ga je naše ljudstvo gojilo do pokojnika ter mu je hvaležno za njegovo nesebično delo v korist blaginje naše skupnosti, mu je domači pevski zbor ob domu žalosti in ob odprtem grobu zapel v slovo žalostinke v slovenskem jeziku. Rajni Mlinarič naj v miru počiva po svojem trudapolnem delu, žalujoči družini pa izrekamo naše odkrito sožalje!

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Slovenski umetniški film

DOLINA MIRU

lahko še gledate:

danes, 25. novembra 1960 ob 19.00 uri pri Mačku v Podravljah

jutri, 26. novembra 1960 ob 20.00 uri pri Ilnu v Kotmari vasi

Slovensko prosvetno društvo „Svoboda“ v Št. Janžu v Rožu

VABILO

V nedeljo, dne 27. novembra 1960 ob 1/2 8. uri zvečer bo pri Tišlerju v Št. Janžu v Rožu skioptično potopisno predavanje

Z avtomobilom in fotoaparatom po Bolgariji in Grčiji

Ob izbranih barvnih fotografijah bosta Hanzej Weiss in Mirko Kunčič govorila o krajih in življenju v Bolgariji in Grčiji. V odmorih lepe slovenske narodne in ljudske viže.

še je naš Vinko spet pokazal kot mož-velikan, ko je dejal: Bilo bi me sram, ko so druge Slovence izselili, če bi mene pustili doma. Odločni zavedni mož nikdar ni klonil, v globoki veri v boljšo bodočnost svojega ljudstva se je vrnil na svoj dom in ga spet vzorno obnovil.

Za sotrpine izseljence se je nenehno zanimal ter je bil odločen pobornik za njihove pravice in popravilo škode, ki so jo utrpeli. Ni slučaj, da je bil pobudnik pri ustanovitvi Zveze slovenskih izseljencev ter so ga izseljenci izvolili za predsednika organizacije. V tej funkciji je deset let nesebično in odločno zastopal njihove upravičene zahteve in dosegel, kar je bilo po danih pogojih mogoče. Zaradi zrahljanega zdravja je moral predsedniško mesto odložiti, izvolili pa so ga za častnega predsednika. V vrstah slovenskih izseljencev ho ostal spomin na Vinka Gröblacherja vedno svetel in čist, spominjali se ga bodo v globoki hvaležnosti.

Ni več med živimi njega, za katerega veljajo bolj kot za kogar koli drugega besede, napisane na trak venca SPD „Svoboda“ v Logi vasi: Od zibel do groba ni ganila Tvoja se zvestoba.

Danes, ko te, dragi Vinko, polagamo v domačo zemljo, se ti zahvaljujemo za ves tvoj trud, za tvoj zgled in zvestobo. Domača zemlja bodi ti lahka, borovi gozdovi okrog Št. Ilja naj dajejo senco na tvojo gomilo in Drava naj ti šumi tvojo pesem ljubljeno „Pesem o svobodi“.

Žalujemo svojcem pa velja naše najgloblje sožalje!

Poročno slavlje v Lobniku pri Železni Kapli

Po snežnem zametu v sobotnih večernih urah je v nedeljo nastal izredno lep poznojesenski dan. Kakor umit je bil zrak in sonce je razsipalo svoje žarke ves dan, kakor gotovo je bilo sončno in vedro tudi v srcih dveh mladih ljudi, ki sta ta dan dosegla lep cilj na njuni življenjski poti, ko sta nastopila skupno pot v zakonski zvezi.

Poročila in zvezo za življenje sta sklenila ženin Vladimir Prušnik, mladi kmet Wölflove kmetije v Lobniku, in nevesta Ivica Sadolšek, hčerka iz Zoharjeve kmetije, prav tako v istem kraju. Oba, nevesta in ženin, izhajata iz zdravih korenin naših koroških slovenskih družin, v katerih sta črpa-

BILČOVŠ

Prejšnjo nedeljo smo pri nas obhajali vesele poročne slavlje. Pri p. d. Žalniku v Bilčovsu je bilo nujno potrebno, da so dobili mlado gospodinjjo. Mladi gospodar Karl Ogris se je zaradi tega potrudil ter si poiskal družico za svoje zakonsko življenje.

Karl se je napotil v naše hribe in našel v vasi Novo selo pri p. d. Kulniku svojo izvoljenko. Nevesta Tinca Kulnik je spadala v kotmirško okolico, kjer je bila zvesta in marljiva pevka in igralka Slovenskega prosvetnega društva Gorjanci ter tudi pevka v cerkvenem zboru. Zaradi tega so jo tudi številni pevci in pevke spremljali k poročnim obredom in na ženitovanjsko veselico. Cerkevne poročne obrede je opravil kotmirški župnik, v gostilni pri Miklavžu v Bilčovsu pa smo se do ranih jutranjih ur ob zvokih godbe in ubranem petju prav iz srca veselili pomembnega življenjskega dogodka novoporočenega para. Dva mlada in zavedna naša človeka sta si podala roke in obljubila zvestobo sebi, hkrati pa tudi svojemu narodu. Dosedanja dejavnost novoporočencev jamči, da bosta zvestoba narodu, iz katerega izhajata, držala tudi v novem stanu. Kakor nevesta Tini, tako je tudi ženin Karl odlični naš igralec in pevec ter se kot podpredsednik našega prosvetnega društva „Bilka“ mnogo prizadeva za napredek društva in za društvene prireditve. V priznanje za požrtvovalno delo na področju naše prosvete so društveni tovariši podarili ob tej priložnosti nevesti in ženinu lepa spominska darila.

Prepričani smo, kar seve srčno želimo, da bosta mlada gospodarja Žalnikovega posestva v slogi, sreči in zadovoljstvu korakala na skupni življenjski poti ter tudi še nadalje sodelovala pri našem prosvetnem društvu. Naj iz novoustanovljene družine vzklije prav kmalu mlad naraščaj, ki bo zvest naslednik svojih roditeljev v zvestobi domu in narodu! Novoporočencema

ob spremljavi Štefi Piskernikove na orglah odlično prepeval, kar je praznično razpoloženje zelo dvignilo. Mladi ženin posveča svoje pevске sposobnosti in znanje tudi cerkvenemu zboru, ki je prav v Železni Kapli na zelo visoki kvalitetni ravni.

Z nevesto in ženinom v sredi so se nato svatje napotili na svatovščino v gostilno Brunner. Noben izmed številnih svatov ne pomni, da bi bilo na kateri koli svatovščini tako domače, pristrčno in prijetno razpoloženje, ki je trajalo vse do jutranjih ur drugega dne. Med svati je bilo razen mladinc tudi zelo veliko starejših korenin, celo osemdeset in več let stari gostje, med temi ženinova stara mama in stric. Na večer pa se je nabralo ljudi, da so bili obsežni prostori Brunnerjeve gostilne skoraj premajhni. Mlada novoporočenca so s svojim obiskom počastili med drugimi tudi generalni konzul FLRJ v Celovcu, predsednik SPZ dr. Franci Zwitter in glavni urednik Slovenskega vestnika Rado Janežič.

Ženitovanjsko slavlje je bila prava slovenska družabna prireditev na dostojni kulturni ravni. Odlična godba je marljivo igrala v veselje vseh, pevski zbori SPD »Zarja« v Železni Kapli in SPD »Danica« v Št. Vidu so v nastopih moškega in mešanega zbora zelo veliko in lepo prepevali ter navduševali vesele goste. Prav zaradi kulturne ravni slavnosti tudi ni prišlo do alkoholiziranih izpadov ter je vse slavlje poteklo v najlepšem vzdušju in v trajno zadovoljstvo vseh.

Lep je bil dan poročnega slavlja Ivica in Vladimirja, imel je pristen, iskren in domač slovenski značaj. Ko mladima novoporočencema srčno čestitamo, želimo, da bi jima bilo na skupni življenjski poti lepo, kakor je bil lep dan poroke in prijetno, kakor je bilo na svatovščini — na mnoga desetletja!

Starši!

Dragoceno darilo otrokom ob miklavževanju in božičnih praznikih

je lepa slovenska slikanica iz knjigarne

„Naša knjiga“

v Celovcu, Wulfengasse 15, ki ima bogato zalogo mladinskih knjig

la plemenito vzgojo spoštovanja do doma in zvestobe do slovenskega rodu.

Vladimir Prušnik posveča poleg skrbi in dejavnosti v korist domačije zavestno in z veseljem svoje pevске in muzikalne sposobnosti naši ljudski prosveti ter je zelo priljubljen zborovodja pri pevskem zboru SPD »Zarja« v Železni Kapli ter z velikim uspehom sodeluje tudi pri drugih zborih in pri nastopih združenih pevskih zborov na domačih odrih in na gostovanjih. V domačem pevskem zboru in povsod drugod ga imajo zaradi njegovega prikupnega odnosa do vseh zares odkritosrčno radi. Svojo veliko naklonjenost mlademu zborovodji so pevci iz Železne Kaple in okolice pokazali predvsem tudi na dan njegove poroke.

Blizu sto svatovskih gostov se je zbralo k poročnemu slavlju mladega para. Pri cerkvenih poročnih obredih je pevski zbor pod vodstvom zborovodje Foltija Hartmana in

KOLEDAR

Petek, 25. november: Katarina
Sobota, 26. november: Konrad
Nedelja, 27. november: Virgilij
Ponedeljek, 28. november: Gregorij
Torek, 29. november: Saturnin
Sreda, 30. november: Andrej
Četrtek, 1. december: Natalija

Nevaren, četudi počasen:

Polž na bojnem pohodu

Če srečamo našega vrtnega polža, ki leno prenaša s seboj svojo hišico, niti ne pomislimo, da se bije v nekaterih deželah obuben boj proti njegovemu sorodniku polžu-velikanu.

Ta plazeci se strah z latinskim imenom achatina fulica si je navzlic svoji počasnosti izbojeval pot iz afriške domovine v širši svet.

Afriški polž vzbuja spoštovanje, če vemo, da lahko doseže tudi do 22 cm, ko iztegne svoje spolzko gumijasto telo s tipali iz stožčasto oblikovane hišice, dolge do 12 cm.

TA LJUBEZEN ŠMENTANAI

Njegova pot je počasna, toda vztrajna. Iz leta v leto prodira proti vzhodu in je že dosegel zahodne obale ZDA. Razmnožuje se z neverjetno hitrostjo in ni samo skrb poljedelcev, marveč tudi ovira avtomobilskemu prometu.

Ironija usode je hotela, da je njegovo širjenje omogočil prav človek, ki se sedaj na vse kriplje bojuje proti njemu. Zgodba bi bila smešna, če se za njo ne bi skrivalo

opustošenje. Ljubica nekega francoskega uradnika na otoku Reunion je imela rada juho iz teh polžev. In tako je uradnik v svojem vrtu pričel gojiti polže. To je bilo v začetku 19. stoletja.

Afriškega polža so razširili vneti zbiralci polžev in školjk, ki se niso zavedali nevarnosti svojega početja. Neki zoolog je tako prinesel 1847 te polže z Mauriciusa kot neznanе živali, in sicer v dar evropskemu kalkutskemu društvu.

Oklopljeni polži so napredovali in osvajali dežele. Na Sejšelskih otokih je bil afriški polž okoli leta 1868 škodljivec št. 1, leta 1900 je že uničeval plantaže čaja na Ceylonu. Dve leti pozneje je z užitkom hrustal vegetacijo Singapura in si utiral pot na južno Kitajsko.

Vozni red polžev pravi, da so se leta 1935 oglasili na Javi, na Sumatri 1936 in v Siamu ob začetku leta 1937.

Prizorišča druge svetovne vojne otoka Tinian in Saipan so seznanila tudi Američane s to nadlogo. Polži so se množili s tako naglico, da so bili posamezni odseki cest na teh otokih zaprti kot nevarni za promet zaradi zmečkanih in spolzkih plazilcev.

Nenadoma se je polž znašel tudi v Kali-

forniji, kamor so ga verjetno zanesle z blatom enote, ki so se vračale s pacifiškega bojišča.

ZILAVI IN POŽREŠNI

Priroda je omogočila polžu hitro in lahke razmnoževanje, saj je hermafrodit ali dvospolnik. Razvili polži imajo ženske in moške plodilne organe in vsi nosijo jajca. Polž odloži okoli 300 sluzastih, mokrih, rumenih jajc v velikosti graha na enem kupčku izpod listov dreves. Domnevajo, da polži ležejo jajca vsakih nekaj tednov, ob nastopu deževnega vremena. Po enem letu nadaljujejo mladi polži z ljubeznijo do sebe in tudi začnejo odlagati jajca.

Odrasli afriški polži niso nič kaj izbirični in se zadovoljijo z gnilim listjem, sadjem in celo s človeškimi iztrebki. Mlajši rod pa se predvsem naslaja ob zelenjavni in popkih ekonomsko pomembnih rastlin. Če je treba, se povzpne tudi na drevesa in zarije celo pod zemljo.

Proti polžu se bojujejo tako, da jih zbirajo, polijejo z bencinom in zažgejo. Ponekod jih uničujejo tudi z zastrupljenimi otrobi. Prizadeti so osnovali posebno družbo, ki zatira to nadlogo.

Kot prvi znanstveni korak v širšem merilu so začeli proučevati obnašanje tega bitja v njegovi pradomovini, vzhodni Afriki. Ugotovili so, da se ni mogel razmnožiti, ker ima mnogo sovražnikov, kuščarjev, rakov, neke vrsti hroščev in posebno zaradi polža mesojedca.

Poizkusi, da achatina fulica omeji s hroščji, ni uspel. Hroščji se v ujetništvu niso razmnožili v taki meri, da bi lahko uničevali polža. Kot glavno orožje je ostal le mali mesojedi polž, ki naj bi se spoprijel s svojim večjim vegetarijanskim sobratom.

Prvi takšen poizkus so naredili na nenaseljenem otočku Agiguan v skupini Marianov. Na otočku leta 1950 ni bilo moč narediti niti koraka, ne da bi pri tem pohodili nekega polža. V to gnečo so iztovorili pošiljko polžev mesojedcev. Neverjetna pojedina! Že v začetku 1954 je bil polž velikan popolnoma iztrebljen. Otok je bil pokopališče praznih hišic achatina fulica.

Mesojedi polži so bili koristni in so jih začeli uvajati tudi na Havajih in ostalih pacifiških otočjih s precejšnjim uspehom. Začele so jih uvažati in gojiti tudi ameriške oblasti, da bi tako zmanjšale ne samo število polžev velikanov, ampak tudi nadležne vrtno sorodnike.

Vojna se nadaljuje. Kakšen bo konec, lahko le ugibamo, ker je polž velikan vse preveč ploden in žilav.

Druga plat hollywoodske idile

Skoraj v vsaki tuji reviji lahko najdemo sliko zvezdnika ali zvezdnice, kako se zadovoljno smehlja sredi svoje družine. Zakonski tovariš je srečen in prijazen, otroci pa lepi, zdravi, nasmejani. Vse daje vtis prave družinske idile, zadovoljstva in sreče.

Fotografije, ki ilustrirajo ta članek, so nekoliko drugačne. Njih tudi ne srečujemo tako pogosto, zakaj reklamni agenti se trudijo, da bi jih kar najmanj prišlo v javnost. Te fotografije namreč prikazujejo drugo plat hollywoodske sreče in idile, tisto, ki ima svoje stalno mesto v črnih kronikah. Hollywoodska reklama lahko sicer dovoljuje ozroma celo podpihuje razne avanture, ločitev ali poroke, zakaj k tem stvarim lahko vedno prilepijo etiketo ljubezni, za katero so skoraj vsi ljudje precej občutljivi in s katero se lahko vsaj delno opravičijo še tako dvomljivi škandali. Toda pretepe, uboje, alkoholizem, uživanje mamil in duševno neuravnovesnost je kaj težko spraviti v sklad z idiliko zvezdniškega življenja, zlasti žc, ker so glavne osebe v vseh teh aferah sinovi in hčere stebrov hollywoodske tovarne sanj.

Lahko bi naštevati, toda primeri niti niso tako pomembni, zakaj gre za pojav, precej značilen pojav. Vsi ti ljudje so namreč pred nekaj leti bili "čudoviti" otroci "čudovitih" staršev. Vsaj take smo lahko videli na fotografijah, tako smo lahko brali v filmskih revijah. Od kod ta nenadna sprememba? Prav odgovor na to vprašanje je neprijeten filmskim mogotcem, zakaj izkaže se, da spremembe pravzaprav ni bilo. Vsi ti mladi ljudje so namreč rasti v družinah, katerih sreča je bila le na papirju, v katerih je bila važna le ena stvar: biti popularen, biti popularen za vsako ceno. Te družine so večinoma bile razvaline, ki so jim le reklamni agenti vztrajno lepšali fasado. Zgubljenost v teh neurejenih družinskih razmerah, kjer sta bila medsebojna ljubezen in razumevanje šele drugočnega pomena in pa vsiljiv sistem zvezdnitva, ki ruši pred seboj vse in vsakega, tudi lastne otroke, pa so napravili iz mladih ljudi kriminalce, uživalce mamil in duševno zmedene ljudi.

Korenine

Dobrica Čosić

Aćimu je mati večkrat pripovedovala: pod to akacijo je Vasilije, njen prvi gospodar, brusil nože. Bil je vaški glavar, vendar je vsem Prerovčanom, ki so odhajali za njim, on brusil rezila za Turke. Zbirali so se pred sončnim vzhodom. Os velikega brusa je z enim koncem zapičena v akacijo. Pomni: že od tedaj, odkar mu je zrastle spomin, nihče ni več uporabljal brusa. Tenki zeleni lišaji so bili oblekli njegovo površino, nekdanj glajšo od pasjega jezika, drugi, cerov drog, rogovilast na vrhu, ki ga je držal skupaj z akacijo, brus je bil večji tudi od največje pogače, je do zemlje izgledala in preklala trohoba. Nekega večera, zakaj samo zvečer, ko ni videla mati, se je tudi upal igrati z brusom, je z vsemi močmi zasakal leseno ročico, brus je zaškripal, hripavo, jezno, obupano, užaljeno iz davne zaslužene smrti; njemu se je zdelo, da je zastokala tudi akacija, in nikoli več se ni dotaknil brusa. Ne on ne kdo drug. Ko se je strohnili drog neke pomladi podrl, mislil je, da se je obenj podrgnil pes in ga podrl, je mati rekla žalostno in strogo: "Ne dotikajte se ga. Naj bo tako, dokler se akacija ne posuši." Tako polomljen je stal brus, naslonjen na akacijo, dokler mati ni umrla. Tedaj so ga sneli in odrinili plotu zraven jesenov.

...Tudi nož mojega deda Lazarja se je brusil na njem, žepeče Čadjević, tri korake sta vsaksebi, pa ne vidita drug drugemu v oči.

Aćim molči. Ali se bodo Prerovčani to jutro zbrali okoli njega, kakor nekoč, ko so se pred sončnim vzhodom zbirali okoli Vasilija, pod to akacijo? Po zraku plove ostri duh črnkaste sluzi, ki ostane na brusu od trenja, vina in isker, zakaj mati mu je pripovedovala: kadar je njen prvi gospodar Vasilije brusil nože, je zavihal rokave in hlačnice, namočil nož v vrč vina, se razkoračil, "junica bi lahko šla pod njegovim mostom," in položil nož na brus, da je cvilil v vencu isker. Dober pa je bil, ko si je mogel z njim briti golen ali lake. Medtem ko je delal, so drugi molčali in pili vino. Molčale so tudi žene in otroci, s pobešenimi glavami, na plotu med jeseni, poslušali nož in gledali venci isker. Zakaj Vasilije, glavar Prerovega, žensk ni puščal na dvorišče, kadar so se brusili noži in se je odhajalo. Samo skozi plot so smele gledati. Kata mu je sedlala nizkega in kosmatega konja. "Drugi so šli peš," to je mati vedno poudarjala. Odšli so, ko se je zmrčilo, odšli proti Moravi, in Kata je izmed odprtih vhodnih duri zavpila za njimi: "Srečen lov, možkil!" In edino ona je smela to. Kadar je to pripovedovala, je razširila roke, objemaje noč in topolove gaje, v katere so stopali, jih vzdigovala k nebu in bogu, bolj da mu jih pokaže, kakor da bi ga prosila zanje. Gledala je po strani, zamišljeno. Druge žene pa so tiho, brez glasu, v veliki razdalji, lezle po temi, za možmi, prav do Morave. Potem so sedele v topolovih gajih in poslušale, kako je udarjal drog ob čoln, kako je škripal kremenjak pod trebuhom preobloženega čolna in je brbotala voda. Šele ko je Luka pripeljal čoln nazaj in zavpil: "odšli so, da se vrnejo!" so smele ženske k bregu. Posedle so in molčale. Reka je tekla in odnašala: včasih zvezde, včasih pa oblake. Ob svitu so druga za drugo vstajale in odhajale v vas. Luke ni bilo iz mlina, dokler tudi zadnja ni utonila v gostem topolovem gozdu. "Zato ker ga je bilo

sram," je zmerom pojasnjevala mati z grajo, namenjeno njemu, ravno Aćimu.

Aćim vzdihne: kolikokrat ga je grajala zavoljo očeta. Pa jaz? Tudi jaz. Popiva jalovec. Izteklo je, se izrabilo, in zdaj naliva žganje v glavo in v meh. Vedel je, da bo prišla vojska, pa je pobegnul. Dokler se Prerovo ne umiri, ga ne bo. Samo ali bo Prerovo zdaj šlo za njim kakor nekoč za Vasilijem?

"Kaj misliš, Steva?" vpraša, kakor da ni mislil, kakor da se je pogovarjal z njim.

Čadjević trga mrtvo skorjo akacije:

...Vasilije mu je pred vsemi prisolil po eno zaušnico na vsako lice. Dlani so mu bile sajaste od noža.

"On ni v sorodu z menoj. Nič mi ni," reče Aćim, pa je nevoščljiv Vasiliju, ker so ga ljudje ubogali in ker je mogel kľofutati tiste, ki mu niso bili pokorni, iznenada užaloščen od tega trenutka, ko naj bi se mu dogodilo največje.

Oba mislita isto, vedno živo povest Prerovega.

Tu, pod to akacijo, kjer so brusili nože pred odhodom, so delili tisto, kar so našli po turških bisagah, ko so se vrnili. "Lazarju nič," je rekel Vasilije, in vsi so se zagledali v kolena. "Ni pravica," je rekel Lazar in ličnica toliko da mu ni počila od krvi. "Strahopetec si!" je rekel Vasilije, čez koleno mu je visel robec, vezen z zlatom, namenil ga je Kati, in udaril je s pestjo po njem. "Malo pridnež si. Kako dolgo še misliš?" je zavpil Lazar, vsi so ga pogledali in zašumeli. Vasilije si je vrgel čez ramo, vstal, stopil k Lazarju: "Vstani!" "Bežil!" so zavpili drugi. Komaj da je Lazar zravnil kolena, je bilo slišati dva poka, in vsi so videli njegovi sajasti lici. Vasilije se je vrnul in sedel k akaciji. Lazar se je, pravijo, majal, majal, pa se je brez besede obrnil in počasi šel na pot.

...Tri dni ni videl nikogar," reče Čadjević.

ŠPORTNI

NOGOMET:

AVSTRIJA — MADŽARSKA 0:2

Z velikim zanimanjem pričakovana tekma med državnimi reprezentancami Avstrije in Madžarske se je zadnjo nedeljo končala z zasluženom zmago madžarskega moštva, in sicer z rezultatom 2:0. Obe enajstorici sta pokazali veliko znanje in je ostala igra skoraj do zadnjih minut neodločena. Pač pa se je v avstrijskem moštvu pokazalo nekaj slabosti v napadu, medtem ko so Madžari znali iz protinapada doseči dva gola.

Istega dne, ko sta državni reprezentanci igrali v Budimpešti, sta se B-moštvu obeh držav pomerili na Dunaju, kjer je Avstrija kljub stalni premoči Madžarov nepričakovano zmagala z rezultatom 3:2. Tekma juniorskih moštev se je zaključila v korist Madžarov, ki so Avstrijce prepričljivo premagali 3:0, poleg tega pa je madžarsko moštvo Vasas-Győr v soboto premagalo dunajsko moštvo Schwechat z rezultatom 3:1.

KVALIFIKACIJSKE TEKME ZA SVETOVNO PRVENSTVO

V izločevalni tekmi za svetovno prvenstvo je reprezentanca Zahodne Nemčije premagala grško moštvo s 3:0, Švica pa je zmagala v tekmi proti Belgiji z rezultatom 4:2.

HOKEJ NA LEDU:

MEDNARODNI TURNIR V BOZENU

Moštvo celovškega KAC je zadnjo soboto in nedeljo sodelovalo na mednarodnem turnirju v Bozenu, kjer so poleg Celovčanov igrala še moštva Graetz Bozen, Diavoli Rossoneri iz Milana in Ilves Tampere iz Finske. Celovski atletiki so tudi tokrat pokazali, da spadajo med najboljša moštva v Evropi. Premagali so prvovrstno italijansko moštvo Diavoli z rezultatom 8:5, v finalni tekmi pa so zgubili proti domačinom iz Bozena po podaljšanji igri le pičlo 5:6 ter si tako osvojili drugo mesto na turnirju.

KAC — ILVES TAMPERE

V torek sta se v celovski mestni hali srečali moštvi celovškega KAC-a in Ilves Tampere iz Finske. Bil je res pravo srečanje dveh državnih prvakov, ki sta se oba pokazala s svoje najboljši strani ter demonstrialo hokej, kot si ga želi razvijena celovška publika, za katero je hokej na ledu že pravi "narodni šport". Vseskozi napeta igra se je končala z rezultatom 4:2 za domačine.

HK JESENICE — HK GOTTERON

Na Jesenicah je v četrtek prejšnjega tedna domače hokejsko moštvo igralo proti švicarski ekipi HK Gotteron in po zelo lepi igri zmagalo z rezultatom 7:5. To je bila že tretja mednarodna tekma v tej sezoni, kateri se je v ponedeljek pridružila še tekma proti HK Tampere iz Finske, ki se je zaključila z rezultatom 7:4 za finskega prvaka.

Higiena in stopnja kulture

Prve knjige otroka

Negovanje in vzdrževanje čistoče telesa je higienska, prav tako pa tudi kulturna navada ljudi.

Higienska navada imenujemo redno umivanje in negovanje telesa zato, ker je nemogoče, da bi bili zdravi, če koža ni čista in zdrava. Koža je zaščitni plašč, ki nas varuje pred različnimi škodljivimi vplivi okolja. Razen tega opravlja koža še druge naloge: varuje telo pred preveliko izgubo toplote in premočnim ogrevanjem; preko kože zaznavamo s pomočjo živčnih končičev bolečine, mraz, toploto in občutimo dotik. V koži se pod vplivom sončnih žarkov tvori tudi vitamin, ki vpliva na rast kosti in nas varuje pred rachitisom. Vidimo torej, da koža živi in opravlja celo vrsto za naše telo potrebnih nalog. Na umazani koži se zalepijo znojnice in lojnice in koža ne more več dihati. Sčasoma po-

Toda čeprav se še tako umivamo z milom in vodo, ne bomo učinkovali sveže, če pri tem ne mislimo na to, da morata biti telesno perilo in vrhinja obleka vedno čisti in sveži. Nikdar ne smemo pozabiti na sveže nogavice in čist robec.

Kulturna navada imenujemo nego telesa zato, ker z estetskega in socialnega stališča ni vseeno, kako učinkuje zunanost človeka. Sveža zunanost vedno prijetno učinkuje na soljudi. Ni samo lepota obraza ali telesa središče privlačnosti na naši zunanosti. Res je neprimerno in netovariško, če kdo širi s svojo slabo negovanostjo neprijeten vonj in zbuja odpor v šoli, internatu, delavnici, v kinu ali na plesišču.

Vemo, da so kulturne in higienske navade v naših družinah, iz katerih izhajamo, zelo različne in zato ni nič čudnega, če gredo v svet otroci, ki se doma niso naučili higienskih navad in torej niso sami krivi, če jim te stvari niso prišle »v meso in kri«. Zato pa je treba odpreti oči in si čimprej pridobiti tudi v osebni higieni svoje navade, ki bodo privedle do tega, da bo življenje v novem okolju prijetno in uspešno.

Vsakodnevno umivanje s toplo ali vsaj s hladno vodo in milom do pasu, preden ležemo k počitku, naj postane pravilo. S tem odstranimo vonj po telesu in vso umazanijo, ki se je nabrala preko dneva. K temu mora-

mo dodati še umivanje nog, posebno še tisti, ki se jim noge pote. Če nosimo nogavice iz najlona ali iz podobnega umetnega tkiva, operemo tudi te. Zvečer si obvezno umijemo zobe in počesemo ali skrtučimo lase. Kožo po obrazu in rokah namažemo s kremo posebej, če imamo suho kožo, na golo telo oblečemo spalno obleko in noč bo lahka in sladka. Za dobro jutro se osvežimo s hladno vodo. V železno navado nam mora preiti tudi umivanje rok pred jedjo in po uporabi stranišča.

Vsak teden enkrat do dvakrat si moramo na kakršen koli način urediti čistilno kopanje, pa najsi bo to v kopalnišču, ali doma v kuhinji. Pri vsem tem ne smemo pozabiti na redno tedensko menjavo telesnega perila; bolj umazane dele perila menjamo seveda po potrebi tudi večkrat.

Za nego svoje zunanosti je potrebno precej časa. Zato verjamem, da ni čisto preprosto privaditi se temu v kasnejših letih. Te navade lahko otroku v nežni mladosti vcepimo z veliko manj truda.

Čeprav je treba včasih premagovati utrujenost in nas stane prizadevanje, da bi bili čisti in sveži, marsikatero prosto uro, je vendarle stvar vredna truda. Samozavest in dobra volja bosta postala naš redni zaveznik, sčasoma pa sploh ne bomo več občutili tega dela kot bremena, ampak bo postalo naša življenjska potreba.

DR. S. S.

Otroci v starosti do petih let navadno ne znajo brati. Toda, čeprav še ne hodijo v šolo, so jim knjige potrebne. Ne vzemite jim tega zadovoljstva, čeprav ste prepričani, da jih bodo raztrgali ali kako drugače poškodovali. Našli boste pač primerno knjigo. Postopoma jih navajajte, da bodo znali z njo pravilno ravnati.

Ko ima otrok tri leta, je pravilno, da dobi slikanico. V tej dobi otrok v vsem oponaša odrasle, pa bo zelo srečen, če bo lahko listal po knjigi in pri tem povzročal šelestenje papirja.

Pustite otroka, da »bere« brez vaše pomoči. Počakajte, da sam zaprosi za pojasnilo in mu dajte dovolj časa za razmišljanje. Otroku je sprva kar zadovoljen s samim listanjem po knjigi, odpiranjem in zapiranjem platnic. Šele pozneje ga začne zanimati tudi vsebina knjige.

V začetku razložite otroku samo pomen slike, pri tem vsebino ne povežite v zgodbo ali pravljico. Imenujte vsako stvar na sliki, a ne vsiljujte svojih zaključkov, ker to ovira otrokovo domišljijo. Vedno se morate potruditi, da za vsako stvar najdete pravo besedo. Otroku tako dobiva prve predstave o svetu in si bogati besedni zaklad. V tej starosti ima otrok izreden spomin in če se boste kdaj zmotili, boste to kasneje težko popravili. Vendar je tedaj še zgodaj, da bi otroku brali pisani tekst. Svoje razlage lahko razširite šele tedaj, ko zapazite, da ga zelo zanimajo.

Opazujte otroka, ko ima knjigo. Ne zna še o vsem spraševati, toda dobro že ve, kaj ga zanima.

Opazili ste na primer, da malček vsako knjigo, ki jo dobi v roke, raztrga na najmanjše koščke. To je najverjetneje znak živčnosti, a nikakor ne porednosti in zlobnosti, kot navadno mislimo. Če ga kregate, boste živčnost še povečali. Postopoma, mogoče celo z zdravniško pomočjo, se bo kmalu vse uredilo.

Če otrok trga dobro knjigo, nikakor nimate vzroka za karanje. Vaša naloga je pač, da mu najdete knjigo, ki je ni škoda. Otroku mora skozi dobo, ko uničuje in lahko mu je odpustiti, če trga stare časopise, nepotrebne zvezke in kataloge. Knjige, ki jo želite obraniti, mu torej ne dajate v roke. Zaradi slabega ravnanja s knjigo se na otroka ne jezite, ker pri tej starosti tega pri najboljši volji ni sposoben razumeti.

Ne polagajte preveč pozornosti napakam pri obnavljanju zgodbe. Prenekateri otrok do tretjega pa celo do petega leta, ne more spremljati in razumeti poteku zgodbe. Otroku pač še ni sposoben, da bi razumel kronološki razvoj dogodkov.

Prav tako mu ni zameriti, če skoraj divjaško kraca po knjigi. Otroku gleda risbo in skuša oponašati in narisati tisto, kar vidi.

Drobni nasveti

■ Kokosove tekače je treba včasih izčistiti. To najbolje naredimo, če jih skrtučamo s slano vodo ali vodo, ki ji primešamo sode. Seveda jih je treba pred tem dobro izprašiti. Okrtačene obesimo poševno, da se posuše.

■ Mokre dežne plašče obesimo takoj, ko jih slečemo, na obešalnik. Zbršimo jih z ožeto krpo. S tem posrkamo dežne kaplje in obenem zbršimo blatne madeže, če smo plašč poškrbopili med hojo.

■ Vezeno zlikamo najprej na prvi strani, nato pa še z močnim pritiskom na narobni. Isto velja za perilo iz damasta. Če polikamo tako blago samo na narobni strani, ostane prva stran hrapava, zato hitreje pobira nesnago in se prej umaže.

■ Obešalnik ali vsaj njegove kovinske dele oblečemo s tkanino, da nam ne rjavi in da obleka ne drži z njega.

stane groba, hrapava in ni več elastična, zelo lahko je ranljiva in vsaka stvar se slabo in dolgo čeli.

Lasje in nohti so kožna tvorba in jih moramo vključiti v nego. Čisti in lepo prstriženi nohti nam takoj povedo, kakšne so higienske navade lastnika. Če bi pogledali pod mikroskopom lastnika »črnih« nohtov, bi lahko videli v taki umazaniji neverjetno veliko število bakterij, ki lahko povzročajo razne bolezni. Tudi glitavost je posledica umazanih rok, predvsem nohtov. In lasje? Negovani in zdravi lasje se morajo svetiti, koža na lasišču pa mora biti vedno čista.

Snažno in zdravo zobovje in prijeten, svež zadah iz ust sta ravno tako zrcalo človeka, ki da nekaj nase in se ne zanemarija.

ZDRAVJE JE ZAKLAD

Teško dihanje

Teško dihanje prihaja največkrat od bolnih pljuč ali od bolnega srca.

Pri vnetju rebre mrene in pljučne mrene se med rebri in pljuči nabere včasih toliko vode, da se pljuča stisnejo. Nastane težko dihanje, ki se iz dneva v dan slabša in se pri najmanjšem naporu še stopnjuje. Kot pri vsakem vnetju ima človek tudi tu bolj ali manj visoko vročino. Navadno ne gre brez bolnišnice.

Pri suhem vnetju rebre in pljučne mrene so ostre bolečine — zbadanja — bolj občutne kot pa težko dihanje.

Star kašelj prej ali slej privede do težkega dihanja: naduha starih ljudi, pa tudi mladih, če leta in leta kašljajo ali pa če opravljajo tako delo, pri katerem pljuča veliko trpe. Pri stari jetiki je težko dihanje malo zaradi naduhe (od kašlja napihnjena pljuča) malo zato, ker od jetike napadeni deli pljuč ne dihaajo, z ostankom zdravih pljuč pa človek teže diha.

Tudi pri pljučnici težko dihamo, vendar le dotlej, dokler traja pljučnica, kar je največ deset dni.

Astma je bolezen, ki se kaže v napadih težkega dihanja. Napadi trajajo od nekaj minut do več ur ali celo dni in so pri nekaterih zelo pogosti — vsak dan — pri drugih spet redki. Med enim in drugim napadom je dihanje normalno. Le, če so napadi pogosti in trajajo že več let, človek tudi med napadi kolikor toliko težko diha.

Morda še bolj pogosto kot zaradi pljuč nastane težko dihanje zaradi bolnega srca. Kri zastaja v pljučih, v pljuča ne pride dovolj zraka in človek se duši. Ne more spati na nizkem vzglavju, ampak na visokem ali kar na pol sede; lišči ga čez želodec, ker mu otekajo jetra; noge otekajo, pozneje raste trebuh, ker se v njem nabira voda. Na mehur gre le malo vode, ponoči več kot podnevi, ker sprva otekle čez noč zginejo, čez dan pa, če dela, se ponovno naberejo.

Potreben je daljši počitek, neslana hrana s čim manj tekočin in zdravila, ki pa jih sme predpisati le zdravnik.

čaka vojaške, Čadjevič jih ne bo, zakaj se maščuje nad njim? Strese se. Izdan in osramočen od sinov jalovcev in strahopetcev. Poslušaj dihanje vasi, voja ga, vidi v megli dimnike v vejevju. Vojaški grede. V njegovi hiši ni otrok, da bi jih bilo strah. Naj bo zdrobljena prekleta in jalova jazbina Vasiličeva! Naj za mojo vstajo ostane pepeljšče, tudi akacija, tudi akacija!

„Pojdi, zbiraj ljudi, Stevo! Reci: Ačim kliče!“

Hitro gre po sadovnjaku, da ukaže Tolu:

„Zvoni k preplahu! Vojska gre. Zvoni, dokler imaš roke.“

Potem Čadjeviča ne najde pod akacijo, stopi v svojo sobo, ugasi svetilko in neslečen leže v posteljo.

... Zora je. Simka ga brez besede očitka sleče in vsega medlega položi na posteljo. Djordje jo prime za roko:

„Ni kam. Pojdi in naj on... On more to. Zna, ne jezi se. Pojdi takoj.“

Simka ni razumela.

Hoče ji še nekaj reči, pa se spomni, da je na poti videl vojake. Najprej so šli konjeniki. Nekaj so vpili in ga zmerjali. Potem tudi pešaki. Polna kot. Kako je prišel mimo njih?

„Simka... začela se je vojna,“ izjeclal in potone.

Ona sede na rob postelje pri njegovih nogah. Čeprav je ugasila svetilko, je nerazločno videti njegovo glavo. Gleda ga, ne da bi trenila, ne srepo, brez sovraštva, gleda ga brezupno, ker je tudi on skrčen in izgubljen v postelji, ki mu je bila vedno prevelika. Iz omoličnega spanja ječi, ranjen na tem bojišču. Gleda ga onemoglo in zdi se ji, da tudi on sam, telesno, odteka v teh odratih

olupljenih stokih, se raztaplja še v temi zimskega sveta, ki je napolnil tudi sobo, kaplja v nekaj, kar se je zgo-stilo pod posteljo. Ne misli na vojake, ki gredo, ve, da gredo nad Prerovo, ne misli o strahu, dokler ga ni vzela s sani, komaj, ker je pred njegovo onemoglostjo tudi sama onemogla. Kakor da ji je vseeno vse to, kar se bo zgodilo, brž ko se zdani. Njene misli se ne morejo povzpeli do dneva, ki se počasi vleče za megli. Ona na drobno smrči, in ječi tako, kakor da je to poslednje, kar lahko še naredi. Vse drugo je izgubljeno. Ona je brezkončno žalostna, ker nič ni pomagalo. Vse je storila.

V sobo prileti zvonjenje cerkvenega zvona. Odmeva po njej, izpraznjeni in veliki kakor samostan. Ni pomagalo. Sliši samostanske zvonove pred somrakom in svitanjem. Tedaj je upala in verovala. Lepo vidi, kako je upala. Misli, opravičuje se pred seboj in njegovim ranjenim ječanjem. Spominjaš se, kako zelo sem te prosila. Nisem zaspala, ne da bi te prosila, šepče, zagledana skozi njegove blodnje in Tolovo zvonjenje, ko je nalivala vrelo vodo v veliko topolovo korito.

... Topla para ji je božala obraz. Čofnila je z roko v vodo, da preizkusi, kako je topla, pa so jo valčki in plosk dlani po vodi spomnili na kopanje otroka. Korito se je zmanjšalo in ona je v oblaku pare videla na svojih rokah dete, golo in debelušno, z belim žirom med nožicami, upognjenimi v kolenu, maha z ročicami proti njej, pregiblje usteca, kakor da ji nekaj pripoveduje, in ona ga poljublja po rdečih laskih, ki so prekrili čelo, poljublja ga po drobnih prsih, trebuščku in stopalih, poljublja ga povsod, svoje dete, sina! Po pari, z blagim nasmeškom, pa so ji teklo misli...

(Se nadaljuje)

1 Po sojah = čadja; pri nas bi jim rekli Sajje ali podobno. (Op. prev.)

Na povratku z zgodovinskega zasedanja AVNOJ-a

29. november ima v zgodovini nove Jugoslavije dva velika pomena: leta 1943 je bilo v bosanskem mestecu Jajcu zgodovinsko drugo zasedanje AVNOJ-a, to je antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije, na katerem so predstavniki vseh jugoslovanskih narodov položili temelj novi demokratični Jugoslaviji; leta 1945 — torej pred 15 leti — pa so sklepi zasedanja AVNOJ-a postali dejstvo, ko je bila v Beogradu proglašena zvezna ljudska republika Jugoslavija. Na zgodovinsko zasedanje v Jajcu pa spominja tudi državni grb Jugoslavije, ki vsebuje pomembni datum 29. XI. 1943.

Na zasedanje AVNOJ-a so prišli delegati jugoslovanskih narodov iz vseh predelov države, kjer je domače ljudstvo takrat bilo junaški boj proti nacističnim in fašističnim okupatorjem. Pot v Jajce in spet nazaj v domače kraje je bila naporna in polna nevarnosti, kajti pogosto so se morali prebijati skozi sovražnikove zasede. Eden izmed udeležencev tega zasedanja je povratek z zasedanja takole opisal:

Končano je drugo zasedanje AVNOJ-a. Slavno zasedanje — ne le zaradi odločb zgodovinskega pomena, marveč tudi zaradi tega, ker stoji za AVNOJ-em neizbrpna sila ljudskih množic Jugoslavije, ker so se pravi predstavniki teh množic sredi boja, medtem ko sovražnik pušča po domovini, zbrali iz vseh krajev Jugoslavije ter napravili dalekosežne sklepe.

Svetovalci iz Hrvaške in Slovenije se morajo vrniti na teren borbe domov. Prebiti se je treba iz Bosne na Hrvaško in celo v Slovenijo, kar ni enostavna zadeva.

Preko radijske postaje so prišli odgovori na vprašanja, kako "čista" so polja, kakšne so sovražnikove sile, ki so verjetno obveščene o zbiranju članov AVNOJ-a iz vse države in ki bi rade storile zasede, če bi ugotovile smer premikanja.

Slovo od Jajca — dragega mesta. To mesto se je vsem priljubilo, ker je z njim v zvezi zgodovinska noč, ker so v njem videli Tita, ker so se tam znašli mnogi stari tovariši po dolgem slovesu.

Dokler gre, se udeleženci vozijo s kamioni. Kolona je minila Varcar-Vakuf in nadaljuje pot skozi vasi in kraje, kjer so bile borbe, kjer so požgani domovi, kjer se je v vsako drevesno deblo zapičila svinčenka iz mitraljeza ali bacača, dočim še vedno visijo z dreves polomljene veje, priče poslednjih borb.

Po nekaj desetih kilometrov vožnje se kamioni ustavijo. Tu ni ne mesto, ne vas, marveč reka. Imenuje se Sana, most čez njo je razdrt. Treba je vzeti slovo od "motorizacije".

PETER LEVEC:

Pred borbo

Zdaj gremo v boj — na pot v osvobojenje!
Strahu in dvomov v srcih naših ni —
preveč teži nas breme sužnjih dni,
presilno v nas budi se hrepenenje!

Kdor pade, več ne bo ga v prsih peklo
ob misli, da mu tujec pije kri,
kdor pade, ta ne čuti več vezi —
v svobodo pot gre skozi kri in jeklo!

Ves prostor poln čudne je tišine —
a le za hip. Že hrupno čez previs
v krvavi dan zbledelih senčnih lis
donijo strojnice in težke mine.

Svoboda, bodi naša lavorikal!
Vibraj zastava naša preko host!
Nič več nazaj — mi hočemo v prostost!
Četudi gremo preko žrtvenika.

Kmalu nato pridemo v Ključ, ki je bil prej mesto, sedaj pa je še kup razvalin.

Šele sedaj je mogoče pregledati številnost kolone. Razen članov AVNOJ-a je tu še voditelj neke slovenske enote za spremstvo. Fantje rdeči kakor jabolka s strelnim orožjem, dobri avtomati, hrabri že na prvi pogled tudi po svoji držji. Kolono vodi generalmajor NOB Slovenije Jaka Avšič, poleg njega pa je s karabinko na rami podpredsednik AVNOJ-a Josip Vidmar. V koloni je tudi tajnik ZAVNOH-a dr. Pavle Gregorič, tajnik SNOS-a Boris Kidrič in drugi prvi borci člani Hrvat, Srbi in Slovenci.

3. decembra 1943 pridemo v vas Budaljš v Sanici. To je muslimanska vas, ki ima 274 hiš in 1000 prebivalcev. Od takrat je bila samo enkrat napadena in do temeljev požgana.

Iz Sanice smo krenili na pot v ranem jutru. Šli smo čez Medvedov hrib in med tem ko je šla kolona peš, je iz majhne hišice prišlo dvajset deklet.

Srečanje je bilo v znamenju pozdravljanja. Na Medvedjem brdu je bil takoj majhen miting z govori generala Jake Avšiča in članice AVNOJ-a Mace Gržetičeve.

V podgrmski vasi Palanki nam tovariši pripovedujejo, kako je bilo tukaj od leta 1941 do 1943. Vse vasi so bile osvobojene do 2. avgusta 1941. Fronta se je vlekla od Bihača do Sanskega mosta, na tej fronti, dolgi 150 km, pa je imelo več deset tisoč borcev v začetku samo 36 karabink. Preostali so imeli v vaških kovačnicah skovane sulice, vile, sekire in slično. Kljub temu se je fronta povežala, grabila sovražniku orožje in se organizirala. Do četrte ofenzive je bil Podgrmeč ves čas osvobojen. Potem so spet nastopili težki, pretežki dnevi borbe in umikanja. Od januarja do maja 1943 je sovražnik križaril tod okrog in držal posamezne postojanke. Plenil je in požigal, toda "pegavica je pomorila več ljudi kakor oženiva", pripovedujejo ljudje.

V Rujiški smo srečali kmeta, ki je dirjal na konju brez opreme. Zastavili so mu vprašanje, da bi ga zadržali, pa je brez pojasnila oddirjal naprej.

Nekateri člani kolone so majali z glavo. Kmetovo vedenje se jim je zdelo čudno. Nekdo je rekel:

"Tu je kurir, gotovo ni nekaj v redu..."

Stopili smo v hišo. Sprejel nas je tovariš Slavko, član okrožnega LOO v Podgrmeču in tovariši iz Rujiške ter okoliških vasi. Niti eno lice ni drhtelo. Vsi so bili mirni. Ko smo se razmestili v sobi, nam je tovariš Slavko, kakor bi pripovedoval najnavadnejšo stvar, povedal:

"Tovariši! Tukaj v bližini v Čadjavici se je pojavil sovražnik, ki je vdrl v vas. Zelo

blizu nam je. — Moramo se umakniti v sednji kraj."

Nismo se posebno vznemirjali. — Kolona se je takoj odpravila proti dolini v zapadnem pravcu, kajti sovražnik je napravil sunek od vzhoda, iz doline pa smo plezali na hrib v vas Dirjače.

Tam smo prenočili. Tovarišice AFŽ so obžalovale:

"V Reki smo pripravili za vas pogačo in pečenko. Vse je ostalo doma na ognjiščih, ko je sovražnik nenadoma napadel vas, ljudje so se umaknili." Zjutraj smo se vrnili v Rujiško.

Tudi otroci so izvrševali vojne naloge. Njihov komandant Rajko Zmičević je bil star 12 let in je bil v brigadi. Prebil se je v četrti in peti ofenzivi do Črne gore in Sandžaka. Uči in vežba svoje tovariše.

V Rujiški popoldne, v štabu partizanskega oddelka.

Komisar oddelka tovariš Redžo je vedno pri telefonu. Dobil je nalogo, da članom AVNOJ-a zagotovi prehod čez sovražnikovo

ve komunikacije: čez železniško progo, cesto Bihač-Novi in reko Uno.

Tovariš Redžo vpije v telefon:

Halo, halo, tukaj Sokol, halo, Vrana! Ali je tam Vrana? Poslušaj! — Zveži me z Gavranom! Halo Gavran. Gavran — Gavran, ali si ti tam? Poslušaj! Zvečer pripravi, kakor smo se dogovorili, pogačo in tobak za pot! Pričakujem te tukaj! Ali ne slišiš, zvečer mora biti vse v redu! Da, pogačo pripravi, Gavran!

Tako se je Redžo razgovarjal s četami svojega oddelka. Njegov jezik je bil partijski — nihče ni mogel vedeti, da gre za zagotovitev prehoda čez Uno, za zvezo z Banijo, ki naj omogoči svetnikom AVNOJ-a neoviran prehod v Hrvaško.

Kolona je odšla po sigurnem terenu okrašenem z našimi mitraljezi, do proge in ceste ter je na prikladnem, vnaprej določenem mestu prešla preko teh komunikacij. Nato je majhen izrabljen čoln dolgo časa prevažal ljudi čez Uno. — Vsakokrat so prepeljali v njem po pet oseb. Kmalu se bo pričelo svitati. Na drugem bregu stoji osamljena hiša. Tam je zveza za prehod. Kolona je krenila v selo Trivanoviča Žut v Baniji. Naslednjega dne se je pot nadaljevala proti Kordunu in Liki. Morali smo še prebijati... Sovražnik je nastopal povsod...

Šesta ofenziva se je bila že pričela.

Ob 15-letnici nove Jugoslavije:

DEKLARACIJA o proglasitvi FLR Jugoslavije

V teku 22 let obstoja Jugoslavije pred vojno njeni narodi niso mogli uresničiti svojih stoletnih težej — narodne enakopravnosti in socialne pravice. Namesto da bi ustvarila njihovo bratstvo in enotnost na osnovi enakopravnosti, je neljudska vladavina hegomonistične klike ustvarjala med njimi vedno globlji prepad in medsebojni razdor. Taka politika zatiranja posameznih narodov in njihovega razdvajanja, kakor tudi brutalno politično in socialno nazadnjaštvo, ki so ga izvajale reakcionarne klike z monarhijo na čelu, je oslabila državo od znotraj in nasproti zunanemu svetu, kar je pripeljalo do katastrofalnih posledic v času vdora fašističnih sil v Jugoslavijo aprila 1941. V času aprilskega vdora Nemčije in drugih fašističnih sil v Jugoslavijo ni imel Peter II. Karadžrdžević niti sposobnosti niti volje, da organizira odpor ljudstva proti okupatorju, temveč je pobegnil v inozemstvo ter narode Jugoslavije prepustil svoji usodi. S svojim ravnanjem v času narodnoosvobodilnega boja je Peter II. Karadžrdžević oslabil odpor ljudstva proti okupatorju. Z vsemi sredstvi je pomagal narodnim izdajalcem, ki so od leta 1942 neprenehoma vodili boj proti narodnoosvobodilni vojski, odnosno proti osvobodilnemu gibanju ljudstva, ter so sodelovali z okupatorjem. Narodi Jugoslavije so se dvignili proti fašističnim okupatorjem in domačim izdajalcem, čvrsto odločeni branili svojo neodvisnost in svobodo in doprinesli svoj del k splošnim naporom združenih narodov proti skupnemu sovražniku. V štiriletnem boju so narodi Jugoslavije ustvarili svoje čvrsto bratstvo in enotnost. Oni so s krvjo in z življenjem svojih najboljših sinov ne samo premagali okupatorje in njihove domače sodelavce, temveč so odstranili vse ono, kar jih je v preteklosti razdvajalo. Trdno so odločeni, da ustvarijo tak notranji red, ki jim bo omogočil miren razvoj in uresničenje boljše in srečnejše bodočnosti. Narodi Jugoslavije so se tako v dobi med prvo in drugo svetovno vojno kakor tudi v dobi štiriletnega osvobodilnega boja prepričali, da je bila monarhija največja zapreka za ustvaritev nove Jugoslavije, bratske demokratične skupnosti enakopravnih narodov. Prepričali so se, da je monarhija glavni krivec tudi za vse ravnanje neljudskih režimov, tako pred vojno kakor tudi za ono, kar so morali narodi prenesti od domačih izdajalcev, ki jih je podpirala monarhija.

Na temelju tega in v soglasju s svobodno izraženo voljo vseh narodov Jugoslavije je ustavodajna skupščina na skupni seji zvezne skupščine in skupščine narodov sklenila in sklepa v imenu ljudstva in na temelju zakonitih določb obeh domov.

1. Demokratična zvezna Jugoslavija se proglašča za ljudsko republiko pod imenom: Zvezna ljudska republika Jugoslavija. Zvezna ljudska republika Jugoslavija je zvezna ljudska država republikanske oblike, skupnost enakopravnih narodov, ki so svobodno izrazili svojo voljo, da ostanejo združeni v Jugoslaviji.

2. S to odločbo se v imenu vseh narodov Jugoslavije končno ukine monarhija v Jugoslaviji. Petru II. Karadžrdževiću z vso dinastijo Karadžrdževićev pa se odvzamejo vse pravice, ki so pripadale njemu in dinastiji Karadžrdževićev.

V Beogradu, glavnem mestu Zvezne ljudske republike Jugoslavije, dne 29. novembra 1945.

Ko je sovražnik sejal smrt...

... je ljudstvo prižgalo baklo upora...

... in v težki borbi priborilo svobodo

Die Regelung der Minderheitenfrage

muß die Mitbestimmung der betroffenen Minderheit beinhalten

In diesen Tagen weilt auf Staatsbesuch in Österreich der Aussenminister der FVR Jugoslawien Koča Popović, welcher damit den seinerzeitigen Besuch des österreichischen Aussenministers Dr. Bruno Kreisky in Jugoslawien erwidert. Wie im März in Beograd, so werden diesmal auch in Wien Gespräche über Probleme geführt, die ausserpolitisch beide Staaten interessieren, besonders jedoch werden Fragen erörtert, welche die Beziehungen zwischen Österreich und Jugoslawien unmittelbar betreffen.

Eine dieser Gesprächsthemen stellt die Frage der slowenischen und kroatischen Minderheiten in Österreich dar, ein Problem, über welches schon im März in Beograd ausführlich gesprochen wurde und zu welchem im amtlichen Komunique über die österreichisch-Jugoslawischen Besprechungen folgendes festgestellt wurde:

Bei den Besprechungen hat Jugoslawien die besondere Bedeutung betont, die es

einer gerechten Regelung der Probleme beizumisst, welche sich auf die Lage der slowenischen und kroatischen Minderheiten in Österreich beziehen, mit der Absicht, dass deren ethnischer Charakter und unbehinderte nationale Entwicklung im Einvernehmen mit den Verpflichtungen aus dem Staatsvertrag und mit internationalen Massstäben garantiert werden.

Die österreichischen Vertreter haben in diesem Zusammenhang erklärt, dass sich die österreichische Regierung bemüht, die Lage der genannten Minderheiten in Österreich im Geiste der Grundsätze der österreichischen Verfassung und im Sinne des Artikels 7 des Staatsvertrages zu konsolidieren.

Der Wortlaut des Artikels 7 des Staatsvertrages vom 1. 5. 1955, in welchem die Bestimmungen über den Minderheitenschutz in Österreich festgelegt sind, lautet:

§ 1. Österreichische Staatsangehörige der slowenischen und kroatischen Minderheiten in Kärnten, Burgenland und Steiermark geniessen dieselben Rechte auf Grund gleicher Bedingungen wie alle anderen österreichischen Staatsangehörigen einschliesslich des Rechtes auf ihre eigenen Organisationen, Versammlungen und Presse in ihrer eigenen Sprache.

§ 2. Österreichische Staatsangehörige der slowenischen und kroatischen Minderheiten in Kärnten, Burgenland und Steiermark haben Anspruch auf Elementarunterricht in slowenischer oder kroatischer Sprache und auf eine verhältnismässige Anzahl eigener Mittelschulen; in diesem Zusammenhang werden Schullehrpläne überprüft und eine Abteilung der Schulaufsichtsbehörde wird für slowenische und kroatische Schulen errichtet werden.

§ 3. In den Verwaltungs- und Gerichtsbezirken Kärntens, des Burgenlandes und der Steiermark mit slowenischer, kroatischer oder gemischter Bevölkerung wird die slowenische oder kroatische Sprache zusätzlich zum Deutschen als Amtssprache zugelassen. In solchen Bezirken werden die Bezeichnungen und Aufschriften topographischer Natur sowohl in slowenischer oder kroatischer Sprache wie in Deutsch verfasst.

§ 4. Österreichische Staatsangehörige der slowenischen und kroatischen Minderheiten in Kärnten, Burgenland und Steiermark nehmen an den kulturellen, Verwaltungs- und Gerichtseinrichtungen in diesen Gebieten auf Grund gleicher Bedingungen wie andere österreichische Staatsbürger teil.

§ 5. Die Tätigkeit von Organisationen, die darauf abzielen, der kroatischen oder slowenischen Bevölkerung ihre Eigenschaft und ihre Rechte als Minderheit zu nehmen, ist verboten.

Die Vertreter der Kärntner Slowenen haben nach Inkrafttreten des Staatsvertrages der Bundesregierung sowie allen anderen zuständigen Stellen des Bundes und des Landes eine ausführliche Stellungnahme zum Artikel 7 unterbreitet. Bei dieser Gelegenheit gaben sie der Erwartung Ausdruck, dass die Kärntner Slowenen bei der Durchführung der Bestimmungen und bei der Beachtung der Rechte, die zu ihren Gunsten der Staatsvertrag enthält und welche sie sich durch ihren unbeugsamen Lebenswillen insbesondere noch durch ihren entschlossenen Widerstand und Aufstand gegen den Nazismus an der Seite der Verbündeten erkämpft hatten, ein demokratisches Verständnis und den guten Willen auch beim österreichischen Nationalrat, beim Kärntner Landtag, ganz besonders aber bei der Bundesregierung und bei der Kärntner Landesregierung finden werden.

Die Regelung der Minderheitenfrage kann sich in der Demokratie nicht allein auf die internationalen Verpflichtungen beschränken, sondern muss auch die Mitbestimmung der Minderheit beinhalten. Deshalb wurden den zuständigen Stellen seitens der Kärntner Slowenen auch konkrete Vorschläge für die Realisierung der einzelnen Bestimmungen des Artikels 7 unterbreitet, aus der Überzeugung heraus, dass die Frage des Inhaltes, somit die Auslegung eines Vertrages, vor allem auch das Recht

desjenigen ist, auf den sich der Vertrag bezieht und zu dessen Gunsten der Vertrag abgeschlossen wurde. Wörtlich wurde im Memorandum der Kärntner Slowenen ausgeführt:

„Wir haben es auf unserem eigenen Volkskörper erfahren, dass jede Ausschliessung der Mitentscheidung der Volksgruppe Spannungen zur Folge hat, die am allgemeinen Interesse des Staates und im Interesse des friedlichen Zusammenlebens aller Völker unbedingt vermieden werden sollen. Daher erwarten wir, dass die Regierung im Sinne unserer Vorschläge die aufgezeigten Fragen lösen und Gesetze zur Durchführung der Bestimmungen des Artikels 7 des Staatsvertrages im Geiste der Grosszügigkeit und Toleranz im Einvernehmen mit den Organisationen der Kärntner Slowenen erlassen wird.“

Bei der bisherigen Durchführungssetzung zum Artikel 7 des Staatsvertrages wurden diese Grundsätze leider nicht beachtet und müssen wir auch anlässlich des jugoslawischen Staatsbesuches feststellen, dass die bisher beschlossenen Minderheitengesetze ohne Mitwirken der betroffenen Minderheit beschlossen wurden und darüber hinaus keineswegs die vorgetragenen Wünsche und Vorschläge der Kärntner Slowenen berücksichtigen.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spered za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjinski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radio Celovec

Nedelja, 27. 11.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in vožimo.

Ponedeljek, 28. 11.: 14.00 Poročila, objave. Pregled spreda. — Zanimivo, poučno, razveseljivo. — Slovenski samospev od nekaj do danes — 18.00 J. F. Perkorig: Ugrabljena strd.

Torek, 29. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Dr. Ivan Grafenauer: Slovenske ljudske pesmi v sv. Višarjah.

Sreda, 30. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Za našo vas. — Kar želite zaigramo.

Četrtek, 1. 12.: 14.00 Poročila, objave. — Koroški kulturni obzornik.

Petek, 2. 12.: 14.00 Poročila, objave. — Morda uganelo? Sobota, 3. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Sobota, 26. november:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Fantje, veseli badile — 8.45 Sini pisani svet — 13.10 Plesajoči Dunaj — 14.00 Pozdrav nate — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Iz paramen'a — 18.10 Za delovno ženo — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Prodana nevesta“, komična opera Smelana.

Nedelja, 27. november:

I. program: 6.50 Hišni vt — 8.05 Kmečka oddaja — 11.00 Veselo pelje, veselo igranje — 12.00 Glasbena nedeljska promenada — 13.00 Operni koncert — 13.45

RADIO PROGRAM

Iz domovine: Koroški gradovi — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroška oddaja — 17.05 Plesna glasba — 18.05 Mladina, poslušaj! — 19.00 Sport — 20.10 „Mož z imenom Bill Jenkins“, radijska igra — 21.10 Fred Raymond, portret avstrijskega komponista — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Sport.

Ponedeljek, 28. november:

6.10 Jutranja gimnastika — 6.55 Sport — 8.00 Operni koncert — 15.30 Knjižni kotiček — 17.10 Popoldnaski koncert — 18.35 Mladina in gledališče — 18.55 Sport — 19.30 Prijatelji za življenje — 19.30 Odmev časa — 20.15 In kaj mislite vi? — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.00 Koroška domovinska kronika — 21.15 Iz mesta in dežele, pester ponedeljski večer — 22.10 Pogled v svet — 22.25 Teden pri Združenih narodih.

Torek, 29. november:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Koroški hišni koledar — 8.45 Domači zdravnik — 14.45 Posebej za Vas — 15.45 Ljubi čarobni lok — 16.00 Godba na pihala — 18.00 Prometna oddaja — 18.55 Sport — 19.15 Kolo se vrti — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Hudičev učenec“ (Bernard Shaw) — 22.10 Pogled v svet

Sreda, 30. november:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Tako zveni v koroški deželi — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.45 Glasba za mladino — 16.00 Halo, Pariz! — 17.10 Zveneči mozaik — 18.55 Sport — 19.00 Od plošče do plošče — 19.30 Odmev časa — 22.10 Pogled v svet — 22.40 Neminljive melodije.

Četrtek, 1. december:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Operni koncert — 8.45 Avstrijci v tujini — 14.30 Ura pesmi — 15.30 Aktualna reportaža — 17.10 Pisan spered melodij — 18.00 Kulturne vesti — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Oddaja Delavske zbornice — 18.35 Mladina v poklicu — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 Lovska ura — 21.00 Zveneča alpska dežela — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Sportni mozaik — 22.25 Ob pozni uri.

Petek, 2. december:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Orkestrski koncert — 8.40 Opravek s knjigami — 13.10 Ljudska glasba iz Avstrije — 16.00 Poslastice iz Pariza — 18.00 Na zapežku — 18.15 Prostli čas je dragocen — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 Halo! Težnagerijl — 22.10 Pogled v svet — 22.40 Zaljubljene melodije.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 27. 11.: 17.00 „Ljudje današnjega časa“ — 18.35 Za otroke — 19.05 Svet mladine — 19.30 Družina Leitner — 20.05 „Richard Strauss-koncert“.

Ponedeljek, 28. 11.: 19.30 Sonce diamantov, film — 20.20 Prenos iz dunajskega gledališča.

Torek, 29. 11.: 19.30 Razgovor o modi — 21.00 Delomo glasbo.

Sreda, 30. 11.: 17.00 Za otroke — 17.45 Za otroke: Indijske kulture — 18.15 Za družino — 19.30 Očka je najboljši — 20.20 Mesečna bilanca — 21.20 Karibski ritmi, Katherine Dunham s svojim baletom.

Četrtek, 1. 12.: 19.30 Sport — 20.20 „Izzveneči bobni“, zadnje tajnosti črnega kontinenta — 20.50 „Točni prihod“, film.

Petek, 2. 12.: 19.30 Plesni tečaj za zakonske pare — 20.20 Prenos iz dunajskega gledališča.

Sobota, 3. 12.: 19.30 Kaj vidimo novega — 20.20 „Dobar večer“, vesela oddaja s Peťrom Frankenfeldom in druga presenečenja.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 26. november:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Glasba ob delu — 8.55 Radijska šola — 9.25 Budimpešta-Moskva-Praga — 11.00 Posvetu jazza — 11.30 Pionirski tednik — 11.50 Otraci izbirajo pesmice — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Avsenikov kvintet — 13.50 Ansambel beograjske opere — 14.20 Sport in športniki — 14.35 Vožila — 15.40 S knjižnega trga — 16.40 Moški pevski zbor „France Prešeren“ iz Kranja — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Delovni kolektivni za 29. november — 18.45 Okno v svet — 20.00 Narodne in domače melodije — 21.00 Melodije za prijeten konec tedna.

Nedelja, 27. november:

6.00 Jutranji pozdrav — 7.35 Vojška godba — 8.35 Otroške pesmi — 9.45 Jakov Gotovac: Pesem in ples z Balkana — 10.00 Prenos z olivitve avtomobilske ceste

12.00 Vožila — 13.30 Za našo vas — 14.15 Cestlika in pozdravi kolektivov — 16.00 Humoreska tedna — 17.10 Peli so jih mati moja — 17.30 Radijska igra — 18.40 Lovski kvintet — 20.05 Izberite melodijo tedna — 21.00 O Verdiju in njegovem delu — 22.15 Ples ob radijskem sprejniku.

Ponedeljek, 28. november:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Orkestralna matineja — 9.20 Od arije do arije — 10.40 Ljubljanski komorni zbor — 11.00 Jugoslovanski festival jazza — 11.30 Za otroke — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Glasbene čestitke delovnih kolektivov — 14.35 Vožila — 15.40 Spomini na II. zasedanje AVNOJ-a — 16.00 Jugoslovanske množične pesmi — 16.20 Praznični pozdravi in čestitke — 17.15 Jugoslovanske radijske postaje pozdravljajo slovenske poslušalce — 17.35 Poslušamo naše pihalne godbe — 18.40 Slovenski aktel — 20.00 S pesmijo po domovini — 20.30 Jugoslovanski pesniki za Dan republike.

Torek, 29. november:

6.00 Praznična budnica — 7.15 Pozdravi in čestitke za Dan republike — 8.00 Minilo je 17 let — 8.30 Komarča zbor radija Zagreb in Beograd — 10.30 V ognju vstaje — 11.00 Pa domače in po parizansko — 11.40 Balašna glasba Bojana Adamiča — 12.00 Pred mikrofonom se vrstijo vaši ljubljenci — 13.30 Odmevi iz Dalmacije in drugih hrvaških pokrajin — 15.15 Praznični pozdravi — 16.00 Z lahko glasbo v mestu in vasi — 18.25 Ko bi padli oživel, radijska igra — 20.40 Aktivnost Jugoslovije v Združenih narodih — 21.00 Melodije raznih dežel — 21.40 Zabavni orkester radija Beograd.

Jabolka, hruške, jagodičevje
drevsnica M. POLCER
p. Št. Vid — St. Veit i. J.

Ugodno prodam dobro ohranjen
Opel 1954 (nova pnevmatika). — Pojasnila v gostilni Obir, Celovec, Gosometergasse 10.

Zveza slovenskih izseljencev v Celovcu

obvešča vse svoje člane, da je po težki bolezni umrl v starosti 65 let naš spoštovani sotrpin

Vinko Gröblacher

častni predsednik ZSI

Pokojnega sotrpina, ki se je skozi deset let kot predsednik naše Zveze požrtvovalno in nesebično prizadeval za koristi in pravice slovenskih izseljencev, bomo ohranili v trajnem častnem spominu.

Celovec, dne 22. 11. 1960.

Odbor

Sporočamo žalostno vest, da je naš ljubi, srčno dobri mož, oče-adoptant, brat, stric, bratranec in svak gospod

Vinko Gröblacher

posestnik

po dolgi in mučni bolezni, ki jo je prenašal z velikim potrpljenjem, dne 22. novembra ob 7. uri zjutraj umrl v starosti 65 let. Našega dragega nepozabnega pokojnika bomo v petek, dne 25. novembra ob 10. uri dopoldne spremljali na zadnji poti od hiše žalosti v Deščicah šte. 3 na pokopališče v Št. Ilju ob Dravi, kjer bo tudi maša-zadušnica.

Deščice, Gospa Sveta, Celovec, Ljubljana, Skofiče, dne 22. 11. 1960.

Marija, Uršula, Ivanka, Janez
sestre in brat

Pavla Gröblacher, žena
Franci Gröblacher, posinovljenc

v imenu vseh sorodnikov